

नमो तस्स भगवतो अरहतो सस्मा सम्बुद्धस्स

आनन्दभूमि

THE ANANDA BHOOOMI

The only oldest Buddhist Monthly Magazine of Nepal

नेपालको एक मात्र पुरानो बौद्ध मासिक पत्रिका

यायापुही

एक प्रतिक्री २।-

वार्षिक ग्राहक शुल्क

२०।-

आजीवन शुल्क

२००।-

बुद्धसम्बत् २५२९

नेपालसम्बत् ११०५

वर्ष १३

आश्विन पूर्णिमा

यैताथ्व

अंक ६

विक्रमसम्बत् २०४२

1985 A. D.

Vol. 13

आश्विन

October

No. 6

‘आनन्दभूमि’ को नियम

- (१) “आनन्दभूमि” आनन्दकुटी विहार गुठोड़ारा प्रकाशित हुने नेपालको पुरातो एकमात्र बौद्धधर्म सम्बन्धीय मासिक पत्रिका हो । यो प्रत्येक पूर्णमासिको दिनमा निस्कनेछ । यसको आजीवन ग्राहक शुल्क २००।-२ वार्षिक शुल्क रु. २०।- मात्र छ । जुनमुक्त महीनामा पनि ग्राहक बत्र सकिन्छ । वार्षिक ग्राहकलाई पूरा १२ बटा अङ्कुर प्राप्त हुनेछ । एक प्रतिको रु. २।- मात्र ।
- (२) यो आनन्दभूमि विहारगुठीको मुख्यत्र हो । यसमा बुद्धधर्मसँग सम्बन्धित विषय छापिने छ ।
- (३) लेखकद्वारा प्रकट भएका कुनैपनि विचारमा लेखकको उत्तरदायित्व लेखकमे हुनेछ सम्पादक मण्डल हुने छौंन ।
- (४) लेखकले नेपाली, नेपालभाषा र अंग्रेजीमध्ये कुनैपनि भाषामा लेख पठाउन सक्नु हुन्छ र पठाएका लेख फिर्ता पठाउने व्यवस्था गर्न नसकिने भएकोले प्रतिलिपि आकूसंग राखी पठाउन अनुरोध छ ।
- (५) लेख पठाउँदा पूरा साइजको कागजमा एकापटि मात्र लेखेर पठाउनुपर्नेछ ।
- (६) ग्राहक शुल्क, विज्ञापन तथा प्रवन्ध सम्बन्धीय पत्र-व्यवस्थापकको नाउँमा आनन्दभूमि कार्यालयमा पठाउनु होला । पत्र व्यवहार गर्दा आपनो ग्राहक संख्या तथा नाम ठेगाना राख्नरी लेखिएको हुनु जरूरी छ । ठेगाना हेरकर हुने भएमा एक महीना आगाडि व्यवस्थापकलाई सूचना दिनुपर्दछ । पत्रिका समयमा नयुगे सूचना दिने गर्नु पर्दछ ।
- (७) कुनैपनि लेख प्रकाशित गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादकमै रहनेछ ।

आनन्दभूमि कार्यालय, आनन्दकुटी, स्वयम्भू, काठमाडौं ।

विषय-सूची

बुद्ध वचन	१	बुद्धया इलय बुद्ध धर्म देशना	१३
पञ्चेन्द्रियको भाविताद्वारा	२	बुद्ध धर्मया हा छुया प्रतिक्रिया स्वया-	४६
इ-लाईट अफ एशिया अनि कवि एडविन आर्नल्ड-	३	महाभिनिकमण	२०
बुद्धलाई सम्झेंदा	६	सम्पादकयात पौ	२१
बौद्धधर्म एक परिचय	७	A Certain Brahmin	२२
आनन्दकुटी विद्यापीठ स्तम्भ	१०	सम्पादकीय	२३
सम्पादकलाई चिठ्ठी	१२	बौद्ध गतिविधि	३४

आणण्ड भासि

प्रधान—सम्पादक

भिक्षु कुमार काशयप

सम्पादक

सुचर्ण शाक्य

सम्पादन—सहयोगी

भिक्षु सुशीभन

अवधारस्थापक तथा प्रकाशक

भिक्षु मैत्री

सदस्य—सचिव

आनन्दकुटी विहारगुठी

पत्रव्यवहार

आनन्दभूमि

पो. ब. नं. ३००७

स्वयम्भू, काठमाडौं

फोन नं २-१४४२०

महावरग—विनयपिटकबाटः—

‘चरथ भिक्खुवे चारिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकूपाय अतथाय
हिताय सुखाय देवमनुस्सानं। देसेथ भिक्खुवे
धर्मं आदिकल्याणं मज्जेकल्याणं परियोसान
कल्याणं सात्थं सव्यञ्जनं केवलं परिपुण्णं
परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।’

भिक्षुहरू ! बहुजन हितको लागि, बहुजन सुख-
को लागि, विश्वमाति दयाको लागि, देव र मनुष्यहरूको
हित, सुख र कामको लागि संचार गर । भिक्षुहरू !
आरम्भ, सध्य र अन्त्य समयसम्म काल्याण हुने धर्मको
अर्थ र भाव सहित उपदेश दिएर सम्पूर्ण परिशुद्धि
ब्रह्मचर्य (धर्म) को प्रकाश गर ।

विजयले वैरभाव उत्पन्न गराउँछ । पराजित पुरुष दुःखपूर्वक सुत्थ । शास्त्र पुरुष
जय र पराजयलाई त्यागेर सुखपूर्वक सुत्थ ।

पञ्चेन्द्रियको भाविताद्वारा

अमृत प्राप्त हुन्छ

(सहस्रतिब्रह्मसुत्रं)

अनुवादकः आचार्य अमृतानन्द महास्थानिर

एक समय भगवान् बुद्ध भइबनुभएपछि पंहिलो पटक(= पठमाभिसम्बुद्धो) उरुवेलस्थित नेरज्जरा नदी-को तीरमा अजपाल भन्ने बरको शुनिर बसिरहनुभएको थियो । त्यस बखत एकान्तमय ध्यानमा बसिरहनुभएका भगवान्को चित्तमा यस्तो कल्पना उठ्यो—

“पञ्चेन्द्रियहरूको भाविता-बहुलीकृत गर्दा अमृत पाइन्छ, अमृतपरायण हुन्छ तथा अमृतमै अन्त हुन्छ । यी पाँच हुन्— (१) अद्वेन्द्रियको भाविता-बहुलीकृत गर्दा अमृत पाइन्छ, अमृत परायण हुन्छ तथा अमृतमै अन्त हुन्छ, (२) वीरेन्द्रियको भाविता-बहुलीकृत गर्दा,…… (३) स्मृतीन्द्रियको भाविता-बहुलीकृत गर्दा,…… (४) समाधीन्द्रियको भाविता-बहुलीकृत गर्दा, तथा (५) प्रज्ञेन्द्रियको भाविता-बहुलीकृत गर्दा अमृत पाइन्छ, अमृत परायण हुन्छ तथा अमृतमै अन्त हुन्छ ।”

त्यसबखत भगवान्को चित्तमा उठेका कल्पनालाई आपनो चित्तले जानी-जस्तै कुनै बलवान् पुरुषले खुम्चेको बाहुलाई पसार्छ र पसारेको बाहुलाई खुम्च्याउँछ-त्यस्तै गरी सहस्रति ब्रह्मा ब्रह्मलोकमा अन्तर्धर्यनि भई भगवान्को अगाडि प्रकट भए । अनि सहस्रति ब्रह्माले उत्तरासङ्ग-लाई एकांशपारी भगवान्तिर हात जोरी भगवान्लाई यस्तो बिति गरे—

“ठीकै छ, भगवन् ! यस्तै हो, सुगत ! पञ्चेन्द्रियहरूको भाविता-बहुलीकृत गर्दा अमृत पाइन्छ, अमृत परायण हुन्छ तथा अमृतमै अन्त हुन्छ । यी पाँच हुन्— (१) अद्वेन्द्रियको भाविता-बहुलीकृत गर्दा, (२) वीरेन्द्रियको भाविता-बहुलीकृत गर्दा (३) स्मृतीन्द्रियको भाविता-बहुलीकृत गर्दा (४) समाधीन्द्रियको भाविता-बहुलीकृत गर्दा तथा (५) प्रज्ञेन्द्रियको भाविता-बहुलीकृत गर्दा अमृत पाइन्छ, अमृत परायण हुन्छ तथा अमृतमै अन्त हुन्छ । यी नै पञ्चेन्द्रियहरूको भाविता-बहुलीकृत गर्दा अमृत पाइन्छ, अमृत परायण हुन्छ तथा अमृतमै अन्त हुन्छ ।

‘भन्ते ! परापूर्वकालमा भन्ते कल्पयन लम्हक सम्बुद्धकहाँ ब्रह्मचर्य पालन गरेको थिए । लम्हबद्धत मलाई ‘सहक भिक्षु, सहक भिक्षु’ भनी चिन्दने । भन्ते ! यी नै पञ्चेन्द्रियहरूको भाविता-बहुलीकृत गर्देर काम विषयमा हुने कामचालन्दलाई त्यागी सो न काम ढाई मरणपछि सुगति ब्रह्मलोकमा उत्पन्न भए । लम्है मलाई ‘सहस्रति ब्रह्मा, सहस्रति ब्रह्मा’ भनी चिन्दन ।

“भगवन् ! ठीकै छ, सुगत ! लम्है हो । ‘यी पञ्चेन्द्रियहरूको भाविता-बहुलीकृत गर्दा अमृत पाइन्छ, अमृत परायण हुन्छ तथा अमृतमै अन्त हुन्छ भन्ने कुरा म पनि जान्दछु, म पनि देख्दछु ।’

तथागतको अन्तिम बचन

भिभुहरू ! अब म अन्तिम समयमा लिनोहृलाई आमन्त्रण गर्दछु । सबै संस्कार बदलिन्छ, बिनामा भएर जान्छ । अप्रमादी भएर अर्थात् स्मृति राहेर कुशलक्रियामा लाग ।

-महापरिनिर्वाण सूत्र

द लाइट अफ एशिया अनि कवि एडविन आर्नल्ड

सन् १८८८ मा आपनो पहिलो जापान यात्रामा पनि आर्नल्डले जापानी बौद्धहरूको एक सभामा भारतमा स्थित बौद्धतीर्थस्थलप्रति ध्यान आकृष्ट गरेर जागरूक हुने प्रेरणा दिएका थिए र बुद्धगयाको उद्धारका लागि त्यहाँ पनि एउटा समिति गठन गरेका थिए। सन् १८९२ को आपनो दोस्रो जापान भ्रमणमा पनि उनले यस्तै एक भाषणद्वारा जनाएका थिए कि यो महान् अनि पवित्र कार्यका लागि उनी आपनो जीवन समेत समर्पित गर्न तयार छन्। उनको यो उद्घोषले त्यहाँका जापानीहरूलाई घतलाम्दो असर परेको हुनाले त्यहाँको त्यो समितिले बुद्धगयाको जमीन किन्ने र साथै केही जापानी भिक्षुहरू गयामा पठाउने योजना समेत बनाएको थियो।

स्वयं एडविन आर्नल्डले आपनो प्रयास कायम राख्दै बुद्धगयाको त्यो शैब महत्त्वलाई हिन्दीमा एउटा पत्र लेखेका थिए जसमा हिन्दूत्प्रति पनि उनको सदिच्छा छ भन्ने दर्शाउँदै आफूले अनुवाद गरेको गीताको एक प्रति पनि पठाइदिएका थिए। तर त्यसको विशेष केही नतीजा निस्केन। जे भए पनि कवि आर्नल्डले यसरी एकातिर पश्चिमका देशहरूमा बुद्धधर्मको प्रकाश पुऱ्याए र अकोतिर बौद्ध जगत्लाई आपनो न्यायोचित अधिकारप्रति सचेत गराउन जुन सत्प्रयास गरे त्यसका निर्दित सारा बौद्धजगत् उनीप्रति कृतज्ञ नभई रहनसक्तैन।

आनन्दभूमि

आर्नल्डको अर्को उल्लेखनीय विशेषता थियो आधुनिक विज्ञानमा उनको गहिरो अभिरूची। आपना समयका धेरै प्रसिद्ध वैज्ञानिकहरूसित उनको घनिष्ठ मिक्रता थियो। तिनीहरूमध्ये एक वैज्ञानिक थोमस हक्सले त आर्नल्ड झें बुद्धधर्मका अध्ययनशील जिज्ञासु ने थिए। यसप्रकार आधुनिक विज्ञानको पनि निकै ज्ञान हासिल गरेका आर्नल्डले बुद्धधर्म अनि विज्ञानमा दरिलो सम्बन्ध भएको मन्त्रव्य व्यक्त गर्ये। भनिन्छ उनले स्वयं पनि जापानमा दिएको आपनो एक वक्तव्यमा बुद्धधर्ममा वैज्ञानिकता रहेको चर्चा गर्दै यस प्रसङ्गमा आपने 'लाइट अफ एशिया'-बाट कतिपय पद्यांश सुनाएका थिए।

-'ज्योति' शास्त्र, कालिम्पोंग

एडविन आर्नल्ड प्रतिभाशाली कवि तथिए ने सार्थे विभिन्न भाषाविद्, पत्रकार, महान् चिन्तक पनि थिए। जापान, श्रीलंका बाहेक रूस, अमेरिका, टर्की लगायत धेरै देशहरूको यात्रा तिनले गरेका थिए। ज्ञान र अनुसंधानका क्षेत्रमा आर्नल्डले दिएको रचनात्मक कार्यको कारण उनलाई राजकुल अनि विद्वत् समाजबाट ठूलो सम्मान प्राप्त थियो। महारानी भिक्टोरियाले सन् १८७७ मा नै उनलाई के. सी. एस. आई. पदले विसूचित गरेको थिइन्। परिस्याका शाहले 'कमाण्डर अफ दि लायन एण्ड दि सन' टर्कीका शाहले 'आर्डर अफ दि नेड्जिडिक एण्ड अस्मानिला' पदले अलंकृत गरेका थिए। अनि जापानका मिकाडोले उच्च सम्मानका सार्थे विशेष दर्जा दिएका थिए। स्याम देश (वर्तमान थाइलैण्ड)-का त्यसबेलाका राजाले भने कि बुद्धधर्मप्रति गरेको सेवाकार्य एवं संसारमा सर्वभन्दा बढ़ता प्रचलित

भाषामा 'लाइट अफ एशिया'-को रचना गरी यो धर्म प्रकाशमा ल्याएको हुनाले उनलाई सन् १९७६ मा 'आर्डर अफ दि व्हाइट इलेफेन्ट'-को उपाधिले विभूषित गरेका थिए ।

सन् १९७२ तिर अंग्रेज कवि लर्ड टेनिसनको मृत्यु हुनाले इंगलैण्डको राजकवि पद (Poet Laureateship) रिक्त थियो । यसका निम्न अन्य विद्वान् कविहरूका साथै आर्नल्डको नाम पनि चर्चा भइरहेको थियो । स्वयं आर्नल्ड पनि यो पदको निम्न उत्सुक थिए । धेरैले यिनै लाइट अफ एशियाको रचनाकारलाई नै त्यस पदका लागि सुयोग्य व्यक्ति ठानेका पनि थिए । भनिन्छ महारानी भिक्टोरिया पनि उनके पक्षमा थिइन् रे तर तत्कालीन प्रधानमन्त्री ग्लाडस्टोन भने विरुद्धमा थिए कारण उनका दृष्टिमा आर्नल्ड मौलिक सिद्धान्त-वादी थिएनन् । दुइवर्ष पछि प्रधानमन्त्री हुने माथ्वाँस अफ सालिसबरीले आर्नल्डलाई होइन तर अर्के व्यक्ति-लाई त्यो राजकवि पदमा नियुक्त गरिरिए । इसाई परिवारमा जन्मेर एक अन्य धर्मको प्रतिपादन गर्ने व्यक्ति हुनाले नै उनले त्यो पद पाउन सकेनन् कि भन्ने धेरेको शंका थियो ।

यति हुँदाहुँदै पनि कवि एडविन आर्नल्ड साँचो अर्थमा बौद्ध थिए वा थिएनन् भन्ने कुरामा आलोचकहरू भिन्नदै मत प्रकट गर्थे । उनी वास्तवमा बौद्ध थिएनन् भन्ने कुरामा पहिले विचार गर्दै । पहिलो कुरो आर्नल्डले बुद्धलाई केवल एशियाको प्रकाश मान्ना नैर ग्रन्थ रचेका छन् र त्यसको भूमिकामा एक अन्य महापुरुषपछि बुद्धलाई चिन्तन-मननको इतिहासमा सबभन्दा महान् उद्धारक भनी व्यक्त गरेका छन् । अर्थात् तो आलोचकहरूको कथनानुसार आर्नल्डको यो संकेत

इसामसीहप्रति थियो । हुन पनि लाइट अफ एशियाकी प्रकाशनको आह वर्षपछि उनले इसामसीहलाई केन्द्रविन्दु बनाएर 'लाइट अफ द वर्ल्ड' (विश्वका प्रकाश) नामक ग्रन्थ निकालेका थिए । यो ग्रन्थको प्रसङ्गमा के भनिएको पाइन्छ भने 'लाइट अफ एशिया' निकला साथै हेनरी स्टानले नामक आर्नल्डका एक मित्रले उनलाई सुझाव दिएका थिए कि यदि उनले (आर्नल्डले) इसामसीह सम्बन्धमा यस्तै सुन्दर अनि समृद्ध भाषा शैलीमा ग्रन्थ रचेको भए वृहत् सम्भ-जगत्का असंख्य पाठकमा आधिपथ जमाउन सक्ने थिए । कवि आर्नल्डले त्यति नै बेला त्यसतर्फ केही ध्यान दिएनन् तर बाह्य वर्षपछि उनले लेखे । पस पुस्तकको प्रतिक्रिया स्वरूप डा. ब्रुका राइटले आर्नल्डका जीवनीमा लेखे अनुसार आर्नल्डले आफ्नो धार्मिक दृष्टिकोणको साँचो अभिव्यक्ति 'द लाइट अफ द वर्ल्ड'-मा गरेका छन् । यसको अर्थ भयो आर्नल्ड वास्तवमा बौद्ध थिएनन् ।

अर्कों कुरो आलोचकहरूका दृष्टिमा के थियो भने यदि उनी सच्चा बौद्ध नै भए उनले किन घोषणा गरेनन् । कम से कम उनको मनतात्य अनुरूप राजकविको पद पाइने कुनै संभावना शेष नरहे पनि त उनले आफू-लाई पूर्णरूपले बौद्ध भनी खुलस्त गर्नुपर्ने थियो ।

अर्कोतिर भिन्नै मत व्यक्त गर्ने विचारकहरू अनुसार भने यद्यपि कवि आर्नल्डले 'द लाइट अफ द वर्ल्ड' लेखे तर त्यो ती इसाई मतावलम्बीहरूलाई सान्त्वना दिनमात्र लेखेका थिए जो 'लाइट अफ एशिया' ले उनीहरूको धार्मिक भावनामा आधात भएको अनुभव गर्थे । फेरि भनिन्छ 'द लाइट अफ एशिया' को तुलनामा 'द लाइट अफ द वर्ल्ड'-को भाषा-शैली, कवितात्मक लालित्य इत्यादि कुनै पनि दृष्टिमा बराबर

गर्न सक्षम थिएन । स्वयं हेनरी स्ट्रान्थो जसले 'द लाइट अफ द बल्ड' लेखन प्रेरित गरेका थिए—ले पनि त्यो पुस्तक देखी निराशा व्यक्त गर्दै त्यसका रचनाकारमा विश्वास विहीन मानिसको झलक देखेका थिए । सर डेनिस रोसले पनि लाइट अफ एशियाको सन् १९२६ को संस्करणमा व्यक्त गरेका भाषानुसार 'द लाइट अफ द बल्ड' तुलनामा असफल भएक मानेका छन् । यस्तै कस्तैले त्यसलाई कुनै ठोस आधार विनाको धर्म ज्ञान भने, कस्तैले मात्र देखावटीपन व्यक्त गरिएको मात्र भने । यसरी अतेक आलोचना सुने पनि आर्नल्ड विचलित भएनन् र शान्त नै रहे । कतिपय धार्मिक कटूर इसाईहरूले यस्तो विचार समेत व्यक्त गरे कि बूद्धको प्रशस्ति लेखेर हामीलाई जिस्क्याउने आर्नल्डले अझ 'द लाइट अफ द बल्ड' यसप्रकारले लेखेर फेरि विभिन्न बनाउनु उचित थिएन ।

कवि आर्नल्डलाई बौद्ध भन्नु नै ठीक मान्नेहरूले भने बेगले दृष्टिकोण अपनाएका छन् । भनिन्छ बुद्ध-धर्मको गहन अध्ययन पछि उनको जीवनमा धेरै परिवर्तन आएको थियो । प्रारम्भिक जीवनमा उनी शैक्षका रूपमा पशुपंक्षीहरूको शिकार गरिहिँद्धे तर पछि उनले त्यो आदत छोडे । यतिमात्र होइन साधारण प्राणीप्रति पनि उनको कस्तो व्यवहार थियो त्यसको एउटा उल्लेख यस्तो छ कि एकपल्ट उनी सिसिलि.नामक टापुबाट एक फोम नाउँको जहाजमा फर्कदै थिए । तीन घण्टाको यात्रापछि थाहा पाइयो कि जहाजका एक व्यक्तिले त्यो टापुबाट एउटा डब्बामा त्यसै रहरले केही छेपाराहरू ल्याएको रहेछ । अब ती छेपाराहरूलाई के खुवाइराख्ने भन्ने प्रश्न हुँदा त्यो व्यक्तिले त्यो त मंसे याद नै गरिन, अब यतिकै यी मन्तै त होला भनेछन् । तर त्यहाँ लाइट

अफ एशियाका लेखकलाई त्यो कसरी सहृ हुन्थ्यो ! उनले त्यो जहाजलाई फर्काइलान नै ढिपी लाए । अनि साँच्चिकै जहाजले फर्कनै पन्यो । सबै छेपाराहरू त्यही टापुमा जीवित छोडिदिएपछि राती अबेर भएपनि फेरि यात्रा शुरू भयो । यस्ता थिए रे कवि आर्नल्ड !

यो बाहेक बेयजवाटर (Bayswater) मा एउटा शाकाहारी समाज गठन भएको थियो जसका सेक्रेटरी थिए एक भारतीय नवयुवक विद्यार्थी मोहनदास कर्मचन्द गान्धी (जो पछि महात्मा गान्धी नाउँले प्रख्यात भए) । त्यो समाजको उपाध्यक्ष पद पनि एडविन आर्नल्डले सहज स्वीकार गरेका थिए । बुद्धधर्मको प्रभावले नै उनको स्वभाव अंहिसावादी भएको थियो भनी कतिले मानेका छन् ।

बुद्धगयाको उत्थानका लागि उनले जे जति आपनो प्रभावको प्रयोग गरे त्यसेबाट उनले बुद्धका शिक्षा अपनाएका थिए भनी मानिलिने पनि छन् । उनले जापानको एक सभामा त्यस कार्यको निम्नित्र प्राण समेत उत्सर्ग गर्न तत्पर भएको घोषणाले पनि उनी बौद्ध थिए भन्ने कुरोमा केही शंका छैन भनी विलियम पेइरिस पनि भन्छन् ।

पछिका एक बौद्ध विद्वान् फ्रान्सीस स्टोरीको कथनानुसार कवि आर्नल्ड आन्तरिक हृदयदेखि नै बौद्ध थिए भन्नमा केही शंका छैन । तिनताक इङ्ग्लैण्डको बातावरणमा आर्नल्ड जस्ता सम्भान्त व्यक्तिले आफूलाई बौद्ध भनी घोषणा गर्नु एक प्रकारको प्रतिकूल स्थिति ल्याउने कारण नै हुने थियो किनभने त्यहाँ त्यो बेला धर्म शब्दको बहुवचन रूपमा प्रयोग गर्नु नै आधातकारक थियो । केरि जसरी इसाई धर्ममा आफूलाई इसाई भनो खुलस्त घोषणा नगरे एक अवज्ञा (Offence) नै

मानिन्थ्यो र यो जन्मपछि सजायेको भागी बन्नुयियो त्यसरी बौद्ध हुँदैमा घोषणा गर्नुपर्ने आवश्यकता पनि थिएन। तसर्थ उनलाई त्यस विषयमा लाएको आरोपमा केही सार्थकता देखिएन। तर विलियम पेइरिसको भनाइमा आर्नल्ड बौद्ध ने भए पनि आवागमनमा लाग्ने आमाका विश्वासी थिए जो थेरवादी सिद्धान्तको प्रतिकूल थियो। द लाइट अफ एशियाको अन्तिम चरण पंक्तितर यो कुरा स्पष्ट हुन्छ। फेरि भनिन्छ आर्नल्डले पहिले त जापानीहरूका बौद्धधर्ममा केही अतिशयोक्ति जोडिए ज्ञै लेख्ये तर पछि उनको विचार बदलिएको थियो र जापानीहरूसित विनम्रता र आत्मसम्मानको आवाना भएको महायानको कारणले न हो भन्ने मानेका थिए।

जे भए पनि कवि इडविन आर्नल्ड बुद्धधर्मका साथ पूर्वीय दर्शन धाराका मरम्ज थिए र पश्चिमी

बुद्धलाई सम्झँदा

व. आ. कनकद्वीप

रात दिन म जोतिइरहेको छु ।

शारीरिक ध्रम

चिन्तना

कूटनीति

र सामाजिक परिवेशहरूमा !

मलाई व्यथा छ,

टेलिभिजन किन्न देसा नभएर

मोटरकार किन्न देसा नभएर

बंगला बनाउने देसा नपाएर !

तर, त्यसको ठीक विषरैत

कहिले चाहीं त्यो पच्चीस सय वर्षको गौतमबुद्ध

सम्झन्छु !

जगत्‌मा यसको प्रकाश पुन्याउने प्रयास गरे। उनका पूर्वीय धर्म-दर्शन सम्बन्धी अन्य कृतिहरूमा 'द संग सेल-सियल (The Song Celestial) 'इन्डियन इडिट्स' (Indian Idylls) यी दुवै महाभारतबाट लिइएका थिए; 'द इण्डियन संग अफ संग्स' जो जयदेवको संस्कृत ग्रन्थ गीतगोविन्दको गाथा थियो र 'हितोपदेश-बाट अनूदित ग्रन्थ पनि थियो। साथै मुसलमान धर्म सम्बन्धी 'पर्ल्स फ्रम इस्लाम्स रोजरी' पनि लेखेका थिए। तर उनका ग्रन्थहरूमा सबैभन्दा बढ्ता चर्चित, लोकप्रिय अनि अमरकृति बनेको चाहिँ 'द लाइट अफ एशिया' नै मानिन्छ।

यसरी आफ्नो जीवन पर्यन्त केही लेखेर आन केही गरेर बौद्ध जगत्‌मा आफ्नो अमिट छाप ढोडेर कवि इडविन आर्नल्डले सन् १९०४ को मार्च २४ को दिन यसलोकबाट बिदा लिए।

उनको के व्यथा थियो होला।

उनलाई वैभव र व्यवहार चाहिएन

उनी महाभिनिष्ठमण्माहा हिँडे !

मानवताको आवानामा हिँडे

सब राजपाट स्थानेर हिँडे !

मानव व्यथाको मर्म बुझ्न चाहेर हिँडे !

उनलाई त्यो बंगला, कार र टेलिभिजन चाहिएन।

उनको व्यथा र मेरो व्यथामा यस्ति अन्तर रहो

मेरो व्यथा यहाँ टडकारो देखिन्छ

उनको त्यो कुन व्यथा होला।

मलाई सबथोक चाहिन्छ

मलाई यो, ऊ, यो सब चाहिन्छ !

उनलाई चाहेको मानवता,

करुणा, मुदिता, उपेक्षा !

म अझ सम्झन सक्तिन

उनको त्यो व्यथा कस्तो होला ?

बौद्धधर्म एक परिचय

—थुप्तेन लामा, सोलुखुम्बू

कुने पनि विषयमा लेख लेख्दा त्यस विषयको राम्ररी अध्ययन गरेर मात्र लेख्नु राम्रो हुनेछ । यसे को प्रसंगमा यहाँ कुरा के आयो भने गत २०४२ पौष पूर्णिमाको “आनन्दभूमि” (वर्ष १२ अंक ६ पृष्ठ ७) मा श्री तीर्थराज मोक्तानजीले बौद्धधर्मको “परिचय” शीर्षक लेख लेख्नु भै बौद्धधर्मको सारतत्व नै नडुझी उक्त धर्म अन्तर्गतका थेरवाद बाहेक अन्य हाँगाहरूमा पाइएका तथा कथित कम्जोरीहरू केलाउने प्रयास गर्नुभएको रहेछ । उहाँ भन्नुहुन्छ कि लामावादका अनुयायीहरू अवतारवाद प्राचीन बुद्धधर्म हो भन्दै तिब्बती लाटो सुधो जनतालाई आजसम्म अम्मा पारेका छन् । साथै चिनियाहरूले सन् १९५६ मा तिब्बत कब्जा गर्दा निस्कृय रहेका ले लामावाद र पद्यसम्भावका यन्त्र-तन्त्र सबै झुठो भएको प्रमाणित गर्नुहुन्छ । वास्तवमा धार्मिक राजनैतिक या सामाजिक जुनसुकै सिद्धान्त किन नहोस् आखिर त्यो सिद्धान्त नै हो र तिनका व्यवहारमा कति र कसरी प्रयोग भएको छ त्यो केवल वास्तविकताले बताउने कुरो हो कारण उल्लिखित सिद्धान्तलाई कुने पनि ठाउँमा लागू गर्दा त्यस ठाउँका सामाजिक मान्यता परम्परा, रहनसहन, चालचलन, संस्कार, मानिसको सोचाई आदि कुरोमा ध्यान पुऱ्याउनु नितान्त आवश्यक

हुन आउँदछ र यस क्रममा केही सानातिनो तुटीहरू देखा-पर्नु कुने अस्वाभाविक कुरो होओइन । तर मोक्तानजीले केवल त्यस्ता तुटीहरू बाहेक अरु राम्रा कुराहरू यात देख्नुभएको थिएन या देखेर पनि ढाकछोप गर्नुभएको प्रष्ट हुन्छ । वास्तवमा आफ्नी रानी भूक्तीबाट बौद्धधर्म प्रसार प्रचार सम्बन्धी प्रेरणा प्राप्त भए पछि राजा खोड्चेन गम्पोले धेरै मानिसहरूलाई संस्कृत भाषाको अध्ययन गर्न भारत पठाई महायान र बज्रयानको तिब्बती भाषामा अनुवाद गराई बौद्धधर्मलाई हिमालय पारि पुऱ्याउन ठूलो [योगदान गरे जुन नेपालकै लागि पनि गौरवको कुरो हो । अनि डिसोड डेचेनले विश्वप्रसिद्ध नालन्दा विश्वविद्यालयका महाशाचार्य शान्तरक्षित र महासिद्धिप्राप्त पद्मसम्भव तिब्बत बोलाएर विशाल सम्यक्तुगम्बा बनाई परीक्षणको रूपमा ७ जना भिक्षुहरू तयार पारे । त्यसपछि क्रमशः छिमेकी देशहरूबाट सयकडौ महा-पण्डितहरू भेला गरी त्रिपिटक र अन्य कायदो धर्मग्रन्थहरू स्थानीय भाषामा अनुवाद गराई बौद्धधर्मको विस्तार र विकासमा महत्वपूर्ण भूमिका निभाएको ऐतिहासिक तथ्य विद्वद्वार्गले अस्त्रीकार गरेका छैनन् । आजकै प्रसंगमा हेनै हो भने पनि बौद्धधर्मको विस्तार र विकास गर्नै आफ्ना पुखाँली परम्परा कायम राख्न कैदै तिब्बती विद्वानहरू छिमेकी देशका अलावा कोरिया, जापान अष्ट्रेलिया हड्कङ्ग स्वीजरलैण्ड प्रान्स, इटली, अष्ट्रिया, जर्मनी, बेलायत अमेरिका आदि देशहरूमा कार्यरत छन् ।

जहाँसम्म पद्मसम्भवको मन्त्र तन्त्रको प्रश्न छ त्यो कुने राजनैतिक संकटको बेला प्रयोग गर्नु कुरा नै होइन ।

मोक्तानजीको उक्तलेखबाट के स्पष्ट हुन्छ भने

शान्तिका अग्रदूत भगवान् बुद्धले त्यतिको ध्यान गर्दा केवल पंचशील बाहेक अरु कुरा फेला पानुभएको थिएन। तर उहाँकै (भगवान् बुद्ध) महाबाणीको पनि सयाँ पुस्तकहरू छन् भने के ती सबैमा पंचशील सिद्धान्तका व्याख्या मात्र भएका छन् त? फेरि मद्य मासु, मत्स्य, मुद्रा र मैथुन वज्रयानोहरूका पंचशील हो भनी मोक्षानजीले उनीहरूमाथि बिल्कुलै आधारहीन आक्षेप लगाउनुभएको छ। बास्तवमा वज्रयानीहरूका पंचशील देख्ने उहाँ ने पहिले व्यक्ति हो जस्तो लाग्दछ।

उहाँ अगाडि भन्नुहुन्छ कि महायान र वज्रयानका अनुप्रायीहरू मानिस सरेको दिनदेखि अन्त्येष्टि क्रियाका दिनसम्म धेवा भनेको धर्म हो भन्दै अबोध पशुको हिसागरी रूपेया, पैसा र अनेक वस्त्र आदि संस्कारका निमित्त आएका पुरोहितहरूलाई दान गर्ने हुनाले व्यक्तिगत दान थाप्ने यो प्रक्रिया बौद्धधर्मको सिद्धान्त र संस्कार अन्तर्गत पर्दैन। तर मानिस सर्वश्रेष्ठ प्राणी भएको फलस्वरूप आफूसित भएको धन सम्पत्तिबट आफू वा अरुका निमित्त केही गर्न खोज्नु उसको प्राकृतिक स्वभाव नै हो। अनि कुनै पनि देशमा ऐउटै धर्मबिलम्बीले बसोबास गरेको भएता पनि विभिन्न समुदायमा बाँडिएर रहने परम्परा र प्रकृति अनुरूप आ-आप्ना किसिमका रीतिरिवाज, चालचलन र संस्कार हुने हुँदा ती सबै कुरालाई ध्यानमा नराखी धर्म भनेको यो हो भनेर ऐउटा बालिटनमा दुध बोकी अर्को बालिटनमा खन्याएँ जैं धर्मको प्रचार प्रसार गर्ने प्रय नले केवल असफलताका मार्गदर्शन मात्र गर्दछ। धेवा भनेको तिब्बती र शेषी भाषामा धर्म या पुष्य हो र दान दिनु र लिनु पनि बौद्धधर्मके सिद्धान्त हो। तर धर्म भन्दै पशुको हिसा गरेको देखेबाट शायद मोक्षान्जी एक पटक शनिवार दक्षिणकाली पुनुभएको भान

हुन्छ र त्यहाँ पुगेर बौद्धधर्मको संस्कार कर्ने चले बाहेक संसारमा अरु विरलै होलान्।

यसका अतिरिक्त अन्त्येष्टि क्रियाका दिन यसी दान गर्ने, सर्पले बेरिएको भगवान् बुद्धको चोटो लाल पञ्चमीका दिन टाँसी पैसा उठाउने, जर्ने भाइ, छोरा, स्वास्नीले जुँगा परेला समेत काट्नुपर्ने, कसै कसैले स यनारायण र कालीको पूजा समेत लगाउने आदि अनेकों क्रियाकलापको उल्लेख गर्दै मोक्षान्जीले महायान वज्रयानलाई हिन्दूधर्मको दुप्लिकेट प्रमाणित एकातिर गर्नु हुन्छ भने अर्कातिर बौद्ध-धर्म-बलं ब्रीहरूको एक मात्र मौलिक तथा पौराणिक धर्म थेरवाद तै भएकाले सम्बन्धित सबैका ध्यान यसतिर केन्द्रित गराउन चाहनुहुन्छ। तर उहाँले उल्लेख गर्नुभएको हिन्दू दुप्लिकेट मान्न सकिने क्रियाकलापहरू कसले गरेका रहेछन्, त्यो मोक्षानहरूकै संस्कारलाई केलाएर हेरेमा स्पष्ट हुनेछ। बास्तवमा सबभन्दा पुरानो धार्मिक सिद्धान्त भन्दैमा त्यसपछि समय परिस्थिति र आवश्यकता अनुरूप विकसित भएका सिद्धान्तहरूलाई गलत ठाँनु बौद्धिक अपरिपवर्तताको परिचय दिनु सिद्धाय अरु नहोला किनकि स्वयम् महास्मा गौतम बुद्धले बौद्धधर्म कुन चराको नाम हो भनी थाहा नभएको समाजमा सरल तरीकाले यसको ज्ञान गराउन सर्वप्रथम थेरवादबाट प्रारम्भ गर्नुभएपनि पछि आएर क्रमशः बौद्धधर्मविलम्बीहरूमा बद्वेगएको चेतना, बुद्धनसद्वेष क्षमता र मनन आदि अनुरूप यस धर्मका सार तत्त्वहरूका गहिरो व्याख्य गर्नुभएको तथ्य आज एकदुइ जनाले ढाक छाप या अस्त्रीकार गरेर अस्तित्वहीन हुने हाइन। बास्तवमा संसारका कुनै पनि ठूला धर्मका संपूर्ण सिद्धान्तहरू एकचोटि विकसित भएको होइन किन्तु शताब्दियैका

क्रमिक विकासका परिणाम हुन् जसका लागि शुरूमा प्रतिपादन गर्ने महात्माका सर्वोपरि महत्व रहे पनि त्यसपछि यसका सूलभूत सिद्धान्तका आधारमा व्याख्या गरी अरु विस्तृत र विकसित तुल्याउने चिदानन्दको पनि कम महत्व छन् । यसै अनुरूप बौद्धधर्ममा पनि महायान र बज्रयान आदिको विकास भएको भन्न सकिन्छ ।

जहाँ सूति छ त्यहाँ पुजारी छ, अनि जहाँ पुजारी छ, त्यहाँ शोषण हुँछ भनेर सूतिपूजाको त मोक्षानजी घोर विरोध गर्नुहुन्छ । तर थेरवादीहरूले पनि कमसेकम बुद्धको सूति त राखेक हुँछ भन्ने चाहीँ विसंतु भए जस्तो लगादछ । यसका अतिरिक्त बौद्धधर्मलाई कसरी व्यापक र अरु बढी सर्वमान्य धर्म बनाउने भन्ने भरपर्दो वैकल्पिक तरीका पेश गर्न नसकी केवल सूतिपूजाका बिरुद्ध व्यक्त गरिएको उग्रवादी विचारले त यसको सुधार र विकासका सट्टा हानि मात्र पुर्वदछ । अर्को कुरो माथि उत्तेख भए अनुसार धार्मिक सिद्धान्तका सारतत्व राम्ररी ज्ञान नभएका आम जनमानसमा त्यसप्रति प्रारम्भिक आस्था र विश्वास जगाउने एउटा अति सरल माध्यम त शताब्दियैदेखि ईश्वरका सूति र चित्रहरू प्रदर्शित गर्ने कार्य हुँदै आएको ले त्यस क्रममा कतै कतै कुनै सानातिना विकृत देखापर्नु अनौठो भन्न नमिल्ला । वास्तवमा आज नेपाल आएर फर्कने विदेशी पर्यटकहरूले हात्रो देशमा जति मानिस छन् उति नै देवी देवताका सूति छन् भनी तारीफ मात्र गरेका छन्, किन्तु तिनैबाट प्रभावित भएर कतिपय आगन्तुकहरूले बौद्धधर्मको अनुसरण गर्न थालेका छन् ।

अर्को कुरा मोक्षानजी-बसुबन्धु, नागार्जुन, धर्मसूति आदिले दुनियाँको निमित्त के के लेखे

भन्ने कुरा बुझ्न नसकेको आरोप अरु माथि थोपन त खोजनुहुन्छ तर वहाँले बौद्धधर्म सम्बन्धी जे जति चर्चा उक्त लेखमा गर्नुभएको छ, त्यसबाट वहाँ स्वयंले उल्लिखित चिदानन्दका कृतिहरूको सारतत्व बुझ्नुभएको छ जस्तो लाप्दैन ।

वहाँले तथाकथित थेरवादी भएर बौद्धधर्मको थेरवाद र महायान तथा बज्रयानका अनुयायीहरूबीच फूट पैदा गर्ने जुन प्रयास गर्नुभएको छ त्यो निश्चय पनि सच्चाबौद्धमार्गीको कर्तव्य मात्र सकिँदैन किनकि हिन्दूधर्मसित त सहअस्तित्वको आधारमा मित्रताको सम्बन्ध कायम राख्दै आएका छौं भने आफ्नै बौद्धधर्म-बलम्बीहरू बीच सानातिना संद्वान्तिक या व्यावहारिक मतभेदलाई लिएर एक समूहले अर्कालाई होच्याउने र धृणा गर्ने कार्य भगवान् बुद्धको सिद्धान्तको सोझै उल्लंघन मात्र हुनेछ ।

साँचिचकै नेपालमा थेरवादिको नेतृत्व गर्नुहुने भिक्षुडा, अनुतानन्दले थेरवादिको विपिटक पालिभाषाबाट नेपालीमा अनुवाद गर्नुका साथै अन्य कतिपय महत्वपूर्ण लेखहरू लेख्नुभएको छ । तर तिनमा बौद्धमार्गहरूलाई अनेकतातिर ढकेल्ने यस्ता तीता अनिला कुरा उत्तेख भएको पाइन्न । त्यसैले मोक्षानजीले पनि सानो कुवामा एकलो भएर बस्नुभन्दा महासागरमा प्रवेश गरी दुनियाँ-सँग संद्वान्तिक र व्यावहारिक मित्रतामा हाते मालो गर्नु उचित र बुद्धिमानी हुनेछ ।

क्रियाशीलता नै ज्ञानको एकमात्र मार्ग हो ।

—बरनार्ड शा

विद्यालय गतिविधि

शि० लक्ष्मीप्रसाद प्रसाई

आनन्दकुटी विद्यापीठको वार्षिक पुरस्कार वितरण समारोह भाव्र ६ गते माननीय परराष्ट्र, शिक्षा तथा संस्कृति मन्त्री श्री रणधीर सुब्रांको प्रमुख अतिथि-त्वमा सुसम्पन्न भयो । उक्त समारोहमा प्र० अ० रत्न बहादुर वज्राचार्य, सञ्चालक समितिका सदस्य दीर्घराज कोइराला, २०४१ सालको एस०एल०सी००को बोर्डमा चौथो स्थान प्राप्त गर्ने वीजेन्द्रराज प्रधान र कक्षा १० का दीपककुमारसिंहले आ-आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभयो । सो समारोहको सभातित्व विद्यालयका संस्थापक भिक्षु श्री गृतानन्दले गर्नुभएको थियो ।

पुरस्कार वितरण समारोहपछि विद्यार्थीहरूले विभिन्न सांस्कृतिक कार्यक्रम प्रदर्शन गरेका थिए । सांस्कृतिक कार्यक्रममा नृथ, गीत र संगीतमा निम्न लिखित विद्यार्थीहरूले भाग लिएका थिए:-

शोभा थापा, रमा वज्राचार्य, सानुराजा मानन्द्यर डिल्लीकेशर गुरुङ, डोल्माछिरङ्ग शेर्पा, हेमा राना, रवि पाठक, कर्म शेर्पा, प्रवीण विजय नकर्मी, शान्ति विश्वकर्मा, लक्ष्मी तामाङ, मुना थापा, मीना गुरुङ, कान्ती शेर्पा र दुर्गा श्रेष्ठ ।

यसैगरी गत श्रावण १३ गते कक्षा १० का विद्यार्थीहरूले एक सांस्कृतिक कार्यक्रमको आयोजना

गरेका थिए । यस कार्यक्रम सफल पार्नपा निम्नलिखित विद्यार्थीहरूले सक्रियताका साथ भाग लिएका थिए-

डोल्मा छिरङ्ग शेर्पा, शोभा थापा, रमा वज्राचार्य, रमा न्यौपाने, राधा गुरुङ, हेमा राना, छेतेन गुरुङ, थोलेक शेर्पा, कर्म शेर्पा, रवि पाठक, अन्नपूर्ण वज्राचार्य, डिल्लीकेशर गुरुङ, सानुराजा मानन्द्यर, विजय नकर्मी, सुगीलरत्न स्थापित पश्मनान श्रेष्ठ, सुरेन्द्रलाल श्रेष्ठ, नवाङ्ग नुसार्ड शेर्पा, शेखर कार्की ।

दीर्घायुसुत्त

भिक्षु चुन्द शास्त्री

एक समय, भगवान् राजगृहमा बैलुबन कलन्दक निवासमा बस्नुभएको थियो । व्यससमय दीर्घायु उपासक सारे नै असक्त विरामी भएको थियो । अनि, दीर्घायु उपासकले आफ्ना पिता जोतिक गृहपतिलाई आमन्द्रित गरेर भने- “गृहपति ! सुन्नुहोस्, जुन ठाउँमा भगवान् बुद्ध बस्नुभएको छ वहाँ गई मेरो तर्कबाट भगवान्को चरणमा बन्दना गरिदिनुस् र दीर्घायु उपासक असाध्य विरामी भएको छ, भगवान्को चरण कमलमा शिरले बन्दना गरी पठाएको पनि छ । यदि दया र अनुकूल्या राख्नी दीर्घायु उपासकको घरमा पालनुभए बडो कृपा हुनेछ ।”

पुत्रको यी कुरा सुनी ‘हुन्छ’ भनी जोतिक गृहपति, दीर्घायु उपासकको समाचार लिएर भगवान् बस्नुभएको ठाउँमा पुगे । भगवान् बुद्धलाई अभिवादन गरेर एक ठाउँमा बसेर जोतिक गृहपतिले भगवान्लाई भने- “भगवन् ! दीर्घायु उपासक असाध्य विरामी भएको छ । उसले भगवान्को चरणमा शिरले बन्दना गरी

पठाएको छ।” अनि भगवान् बुद्धले मौनतावाट स्वीकार गर्नुभयो। चीवर पारूपन गरी हातमा पावलिई भगवान् दीर्घायु उपासको घरमा जानुभयो। त्यहाँ दीर्घायु उपासकसँग कुशल समाचार सोधनुभयो। “दीर्घायु! भन, तिन्हो स्वास्थ्यमा के कस्तो छ, रोग त बढेको छन् होला! शायद घटेको नै होला!”

“भगवन्! मेरो रोग बढ़दैएको छ, घटेको छन्।” “दीर्घायु, उसो भए तिमीले यस्तो सिक्नु पन्थो—बुद्धप्रति दृढ़ श्रद्धायुक्त हुनुपन्थो। धर्मप्रति अनि संघप्रति।

‘ श्रेष्ठ र उत्तम शील धर्ममा युक्त हुनू। “भगवन्, हजुरले लोतापत्तिको लागि जुन चार अङ्ग उपदेश दिनुभएको थियो, त्यो धर्म मेरो हृदयमा छैदछ, मैले यो साधना बर्तमान समयसम्म भाविता गरिराखेको छु। अन्ते! म बुद्धप्रति, धर्मप्रति, संघप्रति तथा श्रेष्ठ र उत्तमशीलप्रति दृढ़ र विश्वासमा युक्त छु।” दीर्घायु, उसो भए तिमी यी चार लोतापत्ति अंगमा प्रतिष्ठित छौ, त्यसपछि छः विद्या—भागीय धर्मलाई भाविता गर। दीर्घायु! तिमीले सबै संस्कार अनित्यताको चिन्तन र मनन गर्दै लैजानू। अनित्यमा दुःख छ, र दुःखमा अनात्म प्रहाण, विराग र निरोध सम्झनू। तिमीले यस्तै

भावना गर्दै लैजानू।”

“भगवन्, हजुरले जुन छः विद्याभागीय धर्म उपदेश दिनुभएको थियो, त्यो धर्ममा अहिलेसम्म रहिरहेको छु। अन्ते! वास्तवमा मलाई यस्तो हुन्छ,— मेरो पिता जोतिक गृहपति म मरे पछि धेरै दु बित नहोस्।” “प्रियपुत्र दीर्घायु, मेरोप्रति यस्तो नसम्भ। भगवान् ले जुन धर्मोपदेश दिनुभएको थियो त्यही स्मृतिमा राख, मनन गर भाविता गर, तिमीलाई यही कल्याण हुनेछ।”

अनि भगवान् दीर्घायु उपासकलाई यसप्रकार उपदेश दिई आसनबाट उठेर जानुभयो। भगवान् जान भएर केही पछि दीर्घायुको देहान्त भयो।

अनि एउटा भिक्षु भगवान्कहाँ गई, दीर्घायु उपासकको मृत्यु भयो, अब उसको के गति भयो होला भनी सोध्यो।

भिक्षु हो! दीर्घायु उपासक पण्डित हुन्, उनी धर्ममार्गमा आलड भएका हुनाले उनले धर्मलाई विकल पारेनन्। भिक्षु हो! दीर्घायु उपासक तलका पाँच संयोजन धय भएको ले ओपरत्तिक भवे लोकमा पुर्यो। यही लोकबाट परिनिर्बाण भई फेरि यो संसारमा जन्मन नपर्ने ठाउँमा पुर्यो।

आजीवन सदस्य

गत अंकमा ३४४ छाविएको मा संशोधन गरी हाल भीमबहादुर श्रेष्ठ मासंगल्लो सहित आनन्दभूमिको आजीवन सदस्य ३२५ पुरेको छ।

सम्पादकलाई चिठी

श्री सम्पादकज्यू,

आचार्य अमृतानन्द महानायक महास्थविर, आनन्दकुटी विहार स्वयम्भू काठमाडौं नेपाल, बौद्धधर्म ग्रन्थहरूको दूकुटी हो । बौद्धसाहित्यप्रेमी कुनैपनि व्यक्तिले यसकुराको परिचय पाएका छन् ।

श्रद्धेय महास्थविर बौद्ध साहित्यका उन्नायक हुन् । बौद्धधर्मका प्रकाश-ज्योति हुन् भन्ने कुरामा दुई मत नहोला । क्रमसंख्या ४० 'तिरस्त वन्दना र पाठ्य सूत्र' आचार्य भिक्षु अमृतानन्दज्यूको पुस्तक आनन्दकुटी विहारले प्रकाशमा ल्याएर नेपाली भाषाभाषी बौद्ध-हरूलाई बुद्धधर्म र संघको विषयमा सरलता पूर्वक ज्ञान गराउने आधार प्रस्तुत गरेको छ । प्रकाशकीय र लेखकका केही कुराद्वारा नै 'बौद्ध भनाउँदा हामीहरूले

सबभन्दा पहिले बुद्ध भनेका को हुन् ? भन्ने कुरा विन्नु र जान्नु परेको छ ।' भने जै प्रत्येक बौद्धहरूले यस पुस्तकलाई आफना साथमा राखी अध्ययन मनन गर्नु आवश्यक छ ।

प्रकाशक मिति २०४२, मूल्य-४, पृष्ठसंख्या-८१ प्रथमावृत्ति-२०००, मुद्रक- हिसिप्रेस, सेतो दरखार, जमल काठमाडौं, भएको यस पुस्तकका लेखक र प्रकाशक दुबैलाई यस्ता गहकिला पुस्तक प्रकाशित गर्दैजाने काममा गतिरोध नहोस् भनी यति कुरा लेखेको हुं ।

मान बज्राचार्य

वराहकेत्र-४ सुनसरी

अध्यक्ष

सुनसरी साहित्य प्रतिष्ठान

विशेष अवसर

आनन्दकुटी विहारगुठीको तर्फबाट प्रकाशित पुस्तक तथा पत्रिकाहरू विशेष छूट सहित बिक्री भइरहेको छ ।

पुस्तकहरूमा १० प्रतिशत र पत्रिकाहरूमा ५० प्रतिशत

प्राप्तिस्थान-आनन्दकुटी विहार, स्वयम्भू, फोन नं. २-१४४२०

समय-प्रत्येक पूर्णिमाका दिन विहान ७ बजेदेखि दिउँसो २ बजेसम्म ।

बुद्धया इलय्, बुद्ध-धर्मदेशना चवया मतःगु बारय् छगू चर्ची

-इन्द्रनारायण मानन्दर

भगवान् बुद्धया इलय् बुद्धया धर्म उपदेशत चवया
मतःगु खें फुकस्यां स्थूहे जुइमाः। वस्पोल भगवान् बुद्ध
महापरिनिर्वाण जुइ धुंका: ५०० दैं ति लिपा तिनि प्यंगुगु
संगायनय् भगवान् बुद्ध विद्याविज्ञाःगु बुद्ध-उपदेशत
पूर्वक चवयगु यात ज्वी। अनेल्यु यक्क वर्षलिपा वस्पोलया
फुक्क उपदेश दुख्लवहैतय् नं च्वकेगु जूबन। धर्मसम्भाट्
अशोकं बुद्धया महापरिनिर्वाणिया निसःत्या दं लिपा हे मूल
मूलगु उपदेशत ल्वहैयागु स्तम्भय् किकाः थायथासय्
देशविदेशय् फेलय् यानातःगु आः धमाधम लुलुं वयाच्चवंगु
डु। पालि भाषाय् चवयातःगु त्रिपिटक विभिन्न भाषाय्
अनुवाद नं यानातःगु डु। खालि भगवान् बुद्ध जन्मय्
जूगु देशया थौं कन्हयया झीगु भाषाय् जक चवयातःगु
वा अनुवाद यानातःगु पूर्वक मदुनि। आः तिनि
छगूनिगू सफूत पिहाँ वयाच्चवन।

भगवान् बुद्धयागु धर्म उपदेश संग्रह त्रिपिटक
बुद्धकालय् छाय् चवयामःतगु जुइ धकाः थःगु मतीवनाः
मनय् लुयावःगु खें व मेपिनिगु विचाः नं सुका। (१)
अबलय् चवयातय् श्वंहे मदु, छापय्याकेत प्रेस मदु,
अबलय् फुक्क उपदेश चवयत् समय यक्क मालीगुलि चवया
चवनेगु साध्य नं मजू। (२) हानं मेगु विचाः वल।
बुद्ध-धर्म आखः चवयसःपि पण्डितय् लागौ जक

मखु, आखः द्वने मसःपि सर्वसाधारणया लागौ नं
जूगुलि बुद्धं थःगु धर्मदेशना गार्म गामय, नगरं नगरय्
निगमं निगमय् चाःचाः हिलाः सर्वसाधारणं लहाइगु व
थुइगु पालि भाषाय् यायां विज्ञाःगु कुतःपाले अबलय्
लिपिबद्ध याय्युया महत्व मदुगु स्पष्ट जू। (३) मेगु खें
अबलय् भगवान् बुद्धं कनाविज्ञाइगु छगू निगू उपदेश
न्यनेवं दुःखं मुक्त जुइ फुपि वा अथे मुक्त जुइ फइगु
कर्म जवनाजूपि पुद्गलपि नं यदव दुगुलि नं व उपदेशत
चवयगु आवश्यकता मजूगु ख्य् फु (४) अले मेगु विचाः
वल। अबलय् भगवान् बुद्धया उपस्थापक आनन्द महा-
स्थविर थें ज्याःम्ह, छकः उपदेश न्यनकि न्हाबलें लुमंका
तय् फुम्ह दुगुलि नं धर्मदेशनात चवयातय् गु आवश्यकता
अबलय् महसूस मजूगु जुइ। वस्पोल भगवान् आनन्द
महास्थविर मदुथाय् गनं सुयातं यानाविज्ञाइगु न्हगु
उपदेश हानं छकः वस्पोल आनन्द महास्थविरयात कनर
विज्ञाइगुलि नं च खेयात लिधंसा व्यू। (५) हानं
युखे बुद्धया उपदेश न्यनाः दक्षिण्य “गुलिन
सूक्ष्मधर्म दु व व्याकं निरोध” धकाः थूम्ह चिक्कु
कौण्डन्य व अग्रशावक सारिपुत थें ज्याःपि संक्षिप्त
शब्दया उपदेश निर्वाणिया यथार्थता खेके, थुइके व संक्षिप्तं
थुगु धर्मयात विस्तृत व्याख्या नं याय् फुम्ह दुगुलि नं
अबलय् धर्मदेशनायात लिखित शब्दया सीमित घेरा
दयकेगु कुतः मजूगु जुइ।

भगवान् बुद्ध महापरिनिर्वाण जुयाविज्ञाःगु
५०० दैं लिपा जक बुद्ध-धर्मया त्रिपिटक लिपिबद्ध
जुल धाःगु खेयानाः हानं थःगु मतिइ अनेक अनेक विचाः
लुयावं चवन। थःगु न्हासः मनय् दत। ५०० दैं तकला
वस्पोल बुद्धयां महुतुं देशना याना विज्ञाःगु उपदेश न्यनर
तथा विज्ञाःपि सुं महास्थविरया नं आयु दुगु हे मखु।

अले न्यासः दें तक व उपदेशत लोप मजुइक गय जुयाः
वयाच्चन जुइ ! थव खैय बिचाः यायां वनावलय
मती वल वस्पोल भगवान् बुद्धं स्वर्णया पव ताम्रपत्र
आदिस धर्मदेशनात च्वयगु कुतः यानाबिमज्ज्यासे
मनूतयगु नुगलय् पवका जुइक च्वयाबिज्यात । हानं थव
हे आदर्शं भिक्षुसंघयात तोता थकूरुलि नं न्यासः दें तक
धर्मलोप मजुसे नुगलं नुगलय् धर्म ग्यलावनाच्चन ।
अनुभूतिया यथार्थतं जाःगु धर्म मनूया नुगलय् सार्थक
कथं न्हानावनाच्चन । नुगलय् ग्यःगु धर्म मेपिनि
नुगलय् नं रथेके हे मास्ति वइ । थुकी सफू च्वय् ल्हाय्
व्वनेगु थे ज्याःगु अतिसभावं थी हे फइमखु । मथूगु
अनुभवं मचाःगु सूक्ष्मसत्यया लिपीकरण जक नं जुइ
मखु । थव खें संगायन जुजुंवंबलय् जि थथे न्यना धथा
तःगुलि प्रष्ट जू ।

हानं मेगु बिचाः लुयावल । छुजुयाः वस्पोल
भगवान् बुद्धं मनूतयत मुक्त यायत याःगु अर्थक कुतः
मध्ये छुं समय धर्म-देशना च्वयगु वा च्वकेगु यानाः
सफू वा ग्रन्थ दय्का थकूगु हे जूसां व सफू व ग्रन्थया
लागी बुद्धया अस्थिधातुया लागी ल्वापु जू थे हे अज्ञान
बस ल्वापु जू वनेफु । हानं बुद्धया उपदेशया विपरीत
व सफू वा ग्रन्थ जिगु जिगु धका; घय् घय् पुयाः
स्वथनाः फुका छ्वय् फु । अले प्रचार जुइगुली कुतः
मदयाः लोप जुयावनेफु । भौतिक बस्तुइ अर्थति
लुंपाता, सिजःपाताय् भौतिकसाधनं कियाः व रंगं
इलातःगु आखः आय् सीमदयाः, ज्यलाः, तनाः,
फुनावने अःपु, नुगलं नुगलय् स्वथना बीगु परम्परा थव
सिवय् ता नं न्हाना च्व । उर्कि वस्पोलं मनूतयगु
नुगलय् च्वनाबिज्याःगुलि धर्मबोध जुयाः छम्हस्यां
अप्वःसित स्थनाः धर्मबोध जूपिनिगु संख्या नं बृद्धि जु-

जुं खें आःतक धर्मलोप मजुसे च्वंगु खः ।

मेगु छगु बिचाः वल । सफू ग्रन्थ धैगु एकोरा
संचार खः । एकोरा संचार फुकस्यां थुइ धैगु छुं निश्चित
मदु । सफू सकस्यां थुइ धैगु जूसां, बिद्याथितयत सफू जक
बीवं गायमाःगु खः । स्कूल, कलेज्य विश्वविद्यालयय्
गुरुं व्वंकाः थुइका मध्यूतले अनेक अनेकपाँचे कना
च्वने माली हे मखु जुइ । अज्ञ व थुइकाबीमहं नं व्यक्ति-
गत अहंत्वया छाप मतसे थुइकूसा ला खः मखुसा आखःया
अर्थ धात्येगु अर्थ मजुसे गुरुया थःगु अर्थ जुइफु । थव
कारणं यानाः नं वस्पोल भगवानं एकोरा संचारया
पद्धति तोता: दोहरा संचारयगु उयां द्वचाइगु कथं मनू
तयगु नुगलय् थाक्क उपदेश कनाः इमित मुक्त यायगुली
हे कुतः यानाबिज्याःगु जुइमाः ।

वस्पोल भगवान् बुद्धं बिया बिज्याइगु धर्म-
देशना छगु छगु घटनायात ल्वयक छगु छगु विशेष अर्थ
दुक्यं मनु तयगु अभ्यन्तरयागु मनस्थिति, कर्मस्थिति व
ज्ञानया स्थिति थुइकाः बिरामियात वासः बी थे बिया-
तःगु जूया निर्ति नं व उपदेशत फुकक अबलय् च्वय्
माःगु महसूस मजूगु जुइमाः । थवयात थौकन्हयप्यागु
उपमां नं स्पष्ट याय् फु । डाक्टरतयसं विरामी रवयाः
रोग पत्ता लगय् यानाः तिनि वासःयायत प्रेस्क्रीप्शन
(Prescription) च्वइ । प्रेस्क्रीप्शनयगु संग्रह सफू
स्वयाः वा च्वयाः वासःयाइगु व्यवहार मिलय् मजू । थव
खें प्रष्ट यायत हानं भगवान् बुद्धया पालययागु छगु
निगु घटना नं झीसं स्वः वनेफु । अंगुलीमाल थाक्य
जुयाः फेतूमहसित पलाः न्हाका च्वनाबिज्याःम्ह
भगवानं जि दिना च्वनागु दु छ नं वी सयकि धका;
बिउगु लिसः उपदेशं अंगुलीमालयागु ज्ञानया मिखा
चाल । अर्थे तुं कुशा गौतमीया सीम्ह मचा म्वाकाव्यु

ज्ञानाच्चेद्धर्मसत् सुं हे मसीपिनिगु छेंय चनाः
 तू छमू पवना हःसा छिमि मचा स्वाइधकाः विया
 विज्याःगु उपदेशं छेंखा पतिकं चा.चाःहाहूहूं तू फों वेंवं
 कृशा गौतमि फुकं छन्हु सी हे मानिगु धयागु ज्ञानया
 मिखा चाल, दुःखं मुक्त नं जुयाकाल। थुगु कथं अनेकं घटनाय्
 त्वय्क अनेक कथं मनू स्वयाः धर्मदेशना यानाः दुःखय्
 मुछय् जुयाच्चंपि सत्प्राणीपित दुःखं मुक्त यायगुली
 कुतः यानाविज्यानाच्चंह वस्पोल भगवानं व उपदेश
 फुकक सफुती वा आखः ग्वलय् मतु मनूया नुगलय् च्चयगु
 यानाविज्यात। बुद्धधर्म देशना न्यनाः, व्वनाः,
 थुइकाच्चनेत जक मखु धारणा हे याय् माःगु धर्म
 जूगुलि न्हापा जक मखु आः हे नं अव धर्म बुद्धिया स्तर
 छयला यकेमाःगु जुयाच्चन। अवया निति नुगलं
 नुगलय् धर्म न्हाकेत च्चयगु व्वनेगु जक मयासे अभ्यासय्
 तय् फय्के माः। थुकिं हे बुद्ध शासन चिरस्थायी जुइ।

द्वित्याःगुल जितः केहे धाइस्त्वं नं दति धैंगु मतिइवनाः
 होस वयाः लज्या ल्यहाँ वःगु जक मखु ज्ञानया मिखा
 चाल, दुःखं मुक्त नं जुयाकाल। थुगु कथं अनेकं घटनाय्
 त्वय्क अनेक कथं मनू स्वयाः धर्मदेशना यानाः दुःखय्
 मुछय् जुयाच्चंपि सत्प्राणीपित दुःखं मुक्त यायगुली
 कुतः यानाविज्यानाच्चंह वस्पोल भगवानं व उपदेश
 फुकक सफुती वा आखः ग्वलय् मतु मनूया नुगलय् च्चयगु
 यानाविज्यात। बुद्धधर्म देशना न्यनाः, व्वनाः,
 थुइकाच्चनेत जक मखु धारणा हे याय् माःगु धर्म
 जूगुलि न्हापा जक मखु आः हे नं अव धर्म बुद्धिया स्तर
 छयला यकेमाःगु जुयाच्चन। अवया निति नुगलं
 नुगलय् धर्म न्हाकेत च्चयगु व्वनेगु जक मयासे अभ्यासय्
 तय् फय्के माः। थुकिं हे बुद्ध शासन चिरस्थायी जुइ।

ग्राहकवर्गलाइ जरुरी सूचना

आनन्दभूमिका धेरैजसो ग्राहकहरूकहाँ हुलाकद्वारा पत्रिका पठाइने भएको ले
 आ-आफ्नो पूरा ठेताना पठाउनुहुन अनुरोध गरिन्छ।

वर्ष १२ अंक १२ देखि तै ग्राहक नवीकरण गर्न बाकी भएका ग्राहक
 महानुभावहरूले छिट्टै शुल्क सहित नवीकरण गर्नुहुन समेत अनुरोध गरिन्छ। नवीकरण
 नमएको नाउँमा पत्रिका नपठाइने भएको पनि जानकारी गराइन्छ।

पत्रव्यवहार-

व्यवस्थापक,

आनन्दभूमि

पोष्टबक्स नं. ३००७ काठमाडौं, फोन नं. २-१४४२०

बुद्धधर्मया हा छुपा

प्रतिक्रिया स्वयाः

-तीर्थलाल नःघःभनी

थवहे बुद्धसम्बत् 'हे वज्रतन्त्रया' ल्वाखं २५२४,
लंकाया परस्परा कथं २५२६, ने. सं. ११०५ अनःला
पुन्हि कुनु पिहाँवःगु धर्मकीर्ति "नःघःभनीजुया चवसु
च्वना;" धयागु भाजु मदनयागु प्रतिक्रिया चवसु चिकीचा
धंगु नानिचा दुगु मिखां वायोक स्वया । थुकी बुद्धधर्मया
हा छु ?" धयागु च्वसु गुगु धयाच्वना वयात हे ज्ञन
आप्पो थुइक तप्फः यानाः वालाः वयनातल । थव खनाः
तसकं लय्तः वल ।

मेगु हाकनं धर्मकीर्ति थे जाःगु तःधंगु पत्रिकाय्
प्रतिक्रिया च्वसुया शीर्षक "बुद्धधर्मया हा छु धयागु च्वसु
च्वना;" धकाः तयां गाःथाय् "नःघःभनीजुया च्वसु
च्वना;" धकाः शीर्षक छुनाः छु मस्यूहस्ति थपाय्जिगु
थाय् द्युगुलि तसकं आभारि जुया । नापं धर्मकीर्तिया मू
सम्पादक व सम्पादकजुपित धयवाद द्यायाच्वना ।
लिसें मदन भाजुयात न धयवाद वियाच्वना ।

आः थन मदनभाजुं जि झमय् ला:गु खन । थव खेय्
जि ला छफुति हे झमय् ला: थे मच्चं बरु मदन भाजु हे
झमय् ला:गु खने दु । छाय्धाःसा थ गु च्वसु थम्हं हे छकः
बालाक च्वनास्वत धाःसा छलज्जं खनी । नापं बुद्धधर्मया
हा छु ? धयागुली छु धयाच्वंगु खः वयात हे स्पष्ट यानाः
धवीका च्वनागु खः धकाः वा: चाइ । उकि थव च्वसु

प्रतिकार मज् । बरु छत्वा नित्वा: खैं तोताः मेगु फुरकं
अङ्गीकार जक जुल । उकि ज्ञन हे तसकं लय्ताः ।

थव छत्वा: नित्वा: खैं नं प्रतिक्रिया वा प्रतिकार
जू मवः । बरु थःगु हे किचः जक स्पष्ट यानाः उलाः
क्यना च्वंगु खने दःवः । गयेधाःसा "धर्मया नामं शोषण
यानाः थःगु स्वाथं पूवकाः अन्याय अथाचार यानावंपि
तीर्थं करतय्गु गुगु नां विल व बौद्ध ग्रन्थय् तोताः मेगु
छु ग्रन्थय् नं च्वयातःगु आःतक पिहाँवःगु खने मदुनि ।
न उगुताक्य इतिहासय् हे न्हुथनातःगु दु । न नां हे
उजाःपि दु । उकि थवयात खः धकाः धाय्मठि । नापं ख
हे खै धकाः नं धाय् मफुनि । थुकीया धापु धर्मया नामं
यवव अन्याय अथाचार यानावंपि मदु धयागु मखु ।
पुलांपुलांगु वाखंत पुइका स्वतधाःसा यवव खने दइ ।
लिसें विशवया इतिहास पुइका स्वतधाःसा नं यवव लुया
वड । थव अन्याय अथाचारयात मह्या छ्वय्
इलय्व्यलय् ततःधंपि महापुरुषतःपि हाँवःगु नं मखु ।
थव नं पुराण व इतिहासं कनाः क्यनाः वयाच्वंगु दु ।
उकी छम्ह महापुरुष सिद्धार्थ गौतमज् नं खः ।

धर्मया नामं शोषण अन्याय अथाचार
याःपि बौद्धग्रन्थय् पिर्वंपि तीर्थं करतय्गु लिधंसाक्याः मेवेगु
धर्मयात मू हे मखेसे आक्षेप यानाः ययःथे धाय्गु,
स्वाय्गु मदन भाजुये जाःमह विद्वान्या ज्या मखु ।
तःधंम्ह बुद्धिमानिया चिमखु । खः तीर्थंकर-प्ररिदाजकत,
निर्ग्रन्थत, अचेलकत, आजीवकत व जटिलतसे बुद्धधर्मय्
दुने च्वनाः शोषण, अन्याय, अथाचार यात अय् धकाः
बुद्धधर्म गबले बामलाः धकाः धाय् मफु, मभि धकाः न धाय्
मफु तथाकर्थित धाय् मफु, मू हे मदु धाय् मफु । बुद्धधर्मयात
लान्द्वना याय् मफु, आक्षेप याय् मखु, हेस्याय मखु ।
बरु अन्याय अथाचार यानावंपि तीर्थं करतय्त अनेतिक

कुचरित्र, अमद्र, विनवहीन, आचर हीन नामं कुकमि
अधर्मि तक नं खः धकाः धाय्कु ।

थव धायेयागु खैं खः । इतिहास साक्षि दु ।
थजाःपि अधर्मि कुकृत्य, दुश्मनतय्गु कुचकं यानाः बुद्ध
धर्म कुचादःगु थुकीया तःधंगु दसि खः । थव जुल उबलय्
उबलय्यागु खैं । आःतक नं थव ल्वय् खनेदनि । थौं-
कन्हय् हे जुयाच्चंगु दु । थव हे धर्मकीर्तिस “म्हं मफुम्ह
श्रामणेर” धयागु टिपनटापन धयागुलि बांलक उलाः
कणनाच्चंगु दु । सम्पादक भाजुं “श्रामणेरयात डाक्टरं
धाःथे खुलाया दुने छुं जूगु जूसा थुकीया जिम्मावारी
सु !” धकाः न्यना तःगु दु ।

थव जक मखु थव नश्वर संसारं विमुख जुयाः
माया मोह, लोभ मद, व कोध फुक त्याग यानाः
सुख, ऐस, वैभव फुक तोतः चिन्मुद्धि यानाः मुचरित्र-
वान् जुयाः पवित्रगु चीवर पुनाः बुद्धचर्य् च्चर्पि भन्ते,
श्रामणेर व अनगारिकापिति थःथः यकःतिगु विहार
(छे) मदयाः त्याग याना वयधुंगु छेये हाकनं लिहाँ
वनाः जीवन हनवयाच्चंगु दु । गुम्हं गुम्हस्यां म्हं
मफुसा व्वालः छफुति तक नं दायकाः त्वंकूपि उपासक
उपासिका तक नं मदयाः त्याग यानाः तोतावयधुंगु छेये
वनाः माया मोहया जालय् तुं दुं वनेमाःपि नं मडुगु मखु ।
हाकनं गुम्हगुम्हस्यां धाःसा विहारय् देनेगु कोथा छकू हे
राजकुमार, राजकुमारीपिनिगु भव्य ऐस वैभवं जाःगु
खोपि थे चवं । मानों स्वर्गलोकया छकू तुका कुतुं वया
च्चनता धयाथे चवं । थव छु “नयमखंपिनि अन्न छगः
नयमखंक मिइ ववफाइगु, व धर्मया नामय ककिया
ज्यान काइगु” खंम्ह मदन भाजुं ग्रापालं भन्ते, श्रामणेर व
अनगारिकातय्गु थव हविगत गय् मखंगु ? अजुगतिया
खैं मखुला !

हाकनं लिसा कयाः धाय् । सकल भन्तेपित उत्थे

याय्माः । फुक श्रामणेरतय्त उत्थे भा:पिइमाः । नामं
सारा अनगारिकापिति नं उत्थे खनेमाः । गनगन चाकु दु
अनअन भुजि भुंये भुनाः वस्पेलपित ततःधंगु मूल्यवान्
मूल्यवान् गु विलासि बस्तुत धर्मया नामं दान वियाः सुख,
ऐस, वैभव, लोभ, लालसा, राग, द्वेष, ब्लेश आदिया
जालय् क्यंकाच्चन । गन चाकु मन्त अन म्हंमफुसा
लः छफुति दायकाः त्वंकूपि तक नं मदयाः बुद्धया
सरणय् वय् धुंकूपि हाकनं विवशतां परिवारया सरणय्
वनेमालाच्चन । थव मेगु धर्मय् विकृति खंम्ह मदन भाजुं
गय् मखंगु ? भाजु मदन थे जाःम्ह विद्वान् च्यूताः मतय्गु
तःधंगु धर्म खःला ? नामं महान् सुकर्म खःला ?

न्यागु धर्मय् नं काम, क्रोध, मद, लोभ व मोह
धयागु न्याता बस्तुयात त्याग याय्माः । थव न्याता बस्तु
मतोतुकं जन्म मरण म्वायक मोक्षपद महानिर्वाणपदलाइ
मखु । थव मोक्ष महानिर्वाण सुनानं वियां देगु मखु ।
सुनानं यानां जीगु मखु । थःथम्हं कुतः याःना हे जक
दइगु । ज्ञानं खंकाः प्रज्ञां लुइकाः जक दइगु खः । उर्कि थव
बस्तु लाय्या निर्ति सुख ऐश्वर्य भोग विलास फुक तोतः
सांसारिक माया जालं पिहाँ वयाः संन्यास तथा प्रवजित
जुयाः गेहवसः चीवरं पूंचल । अले भिगु बांलाःगु
चर्याय् च्चनाः चित्त शुद्धि यानाः थव भवसागरं पार जुइत
स्वइ । लिपा हाकनं जन्म मरण म्वायक मोक्ष महा-
निर्वाण लाकेत स्वइ । थजाःपि तपस्वी मुनिवरतय्गु
पुचलय् भन्ते, श्रामणेर व अनगारिकापि नं
खः ।

गुम्हस्यां ‘मोह’ यात त्याग याय् फंमखु वया
चित्त विशुद्ध जुह मखु । अले लोभ लालसाय् वया मन
याउंक धेचू वनी । थवयात चायकाः मोह लोभयात नं
तोते मफुत धाःसा वयाके कामं बास याइ । अले तृणां
जाया वइ । विलासितां थाय् कया हइ । सुख ऐश्वर्य

मोज मजा यायगु स्वया हइ नापं वैभवय् तनावनी ।
अले वासनां तियाहइ । व वासना पूमवन धायव
मनस्थिति स्थिर ज़इमखु । थःगु चर्या भंग ज़इ धकाः
च्यूताः तक नं तइमखु । उकिं श्वयात नं चाय्काः त्याग
यानाछ्वय् मफुत धाःसा वयाके मदं बिलिबिलि जाइ ।
अले छु मालं, मत्ताकिसियें जि हे मखुला धकाः धया
ज़इ । जि हे तःधं, जि धयागु हे पाय्छिं, जिमिगु हे सत्य,
मेमेगु असत्य, छुं हे मखु नापं मूहे मदु धकाः फनफनय्
जुयाज़इ । घमण्ड यानाज़इ । वं संसार हे थःगु
खनी । अले थःगु बसय् तयगु स्वइ । श्वयात नं वाः
चाय्काः ज्ञतपतं तोताछ्वय् मफुत धायव क्रोधि जुया
पिहाँ वइ । तंगुनु जुयावइ । वयाके धैर्य धयागु तना
वनी । थः छु चर्याय् च्वनाच्वना धयागु नं चाइ मखु ।
अले न्हानेलाःम्हसित न्हानेलाःथे धायत तक नं लिफः
स्वइमखु । थजाःपिसं छुं चर्याय् च्वनेगु, धर्मयात
प्रतिपादित यायगु, धर्मया संरक्षण यायगु जक मखु
गेह्वसः चीवर पुनेगु तक नं धर्वंगि जक जूवनी । आडम्बर-
पना जक ज़इ ।

श्व प्रवृत्ति छुं धर्मया धम्बिलम्बी धर्माधिकारी
अनुयायी, सम्प्रदायतय्त तक नं मत्वः । दकलय् शान्तिया
शाश्वत सन्देश बियाच्वंम्ह बुद्धया चर्याय् च्वनाः बुद्ध
धर्मया प्रतिपालन यानावयाच्वंपित अप्यो यानाः ज्ञन हे
मल्वः । सिसःगु तिमा येगुँइ । थथे हे सत्यगु भिंगु
धर्मय् च्वंपि नं शान्त ज़इ । गथे सिद्धार्थ गौतम बुद्ध
खः । वस्त्रोलयात गजा;गजापिसं छु छु जक मयात ।
छु खै जक मधाल । श्व खनाः छु बुद्धं तपिकाल ला ?
शान्त शीलस्वभावं फुकसितं र्याकल । श्वयात हे वाः
चाय्काः मदन भाजुं नं शुद्धचित्त यानाः मनयात थःगु बसय्
तयाः धैर्य जुयाः संयमताय् वइ धयागु आशा जक मखु
विश्वास नं दुः ।

न्हापा नं धायधुन । आ नं धयाच्वना । सुनां
सुयागुं धर्मयात खिसि यायमज्यू । हेला यायमज्यू ।
लांछना यायमज्यू । द्यःनेदा:ने लालकाया: लाःलाःथे धाय-
मज्यू । गुगुं धर्मयात खिनेत व धर्मयात आपाः मखुसां
छु न छु म्हसीकेमा । नापं थ्वीकेमाः अलेजक कुखिने फइ ।
गुम्हस्यां व धर्मया ख्वापाः तक नं मखुं वैतं खिना जुइगु
अधिकार नं मदु । अयनं मदनभाजुं म्हतु लिसाले मफु ।
गुम्ह ला बुद्धया चर्याय् च्वनाच्वंम्ह वं बुद्धया वचन, बुद्ध
चर्या प्रतिपालन यायमफु । “श्रावण मिखा निपां कां
जूम्ह दोहेनं न्हाबले बाउक जक खनाच्वनी” धाःथे
मदन भाजुं नं खनाच्वन । श्व मेमेगु धर्मया ग्रन्थय
मिखाया कुंतक नं मवं गुया प्रतिफल खः । गथे बुद्धधम
अध्ययन यायत, सय्केत, सीकेत सफू पदपविकात
न्हाब्वया बिल, थथे हे सेसेलाःगु धर्मग्रन्थ न्हाब्वय्त
जिके नं मदुगु मखु । अयसां श्व धर्मकीर्ति धयागु बौद्ध
पत्रिका जूगुलि थाय् कायगु कुतः मयाना ।

सत्यगु खै न्हाबले चाकुइ । न्हाबले माकुइ । उकिं
सिद्धार्थ गौतम बुद्धया सत्यगु खै थौ तक नं चाकुया हेच्वन ।
विश्वं नाला कया हे च्वन । थेरवादया अतिरिक्त मेमेगु बौद्ध
अःतर्गतगु धर्म नं थःगु कचा मचाया रूपं क्यूच्याना हे च्वन ।
थ थःगु ताःलं चाकु सवा: फेर्या च्वन । सुनां खाइकूगु मदु ।
खः आपाः जुल धायवं चाकुगु नं खाईयः गथे कि मसिल
धायव नं खाई, मथुल धायव नं खाई, मन मवन धायवनं
खाई । उकीसनं भाःगु खै त्वःताः भ्वाःगु खै अप्यो जुल
धायव नं खाई । इव खाइकल सुनां ? विद्वान् मदन
भाजुं हे । मखुसा भगवान् सिद्धार्थ गौतम बुद्धया चर्याय्
च्वनाः बुद्धधम प्रतिपाल यानावयाच्वंम्हसिया मेमेगु
धर्मया कियाकलापय् च्यूताः छाय ? थुकीया धापू श्व
मखु कि च्यूताः हे तयमज्यू । गुगुं धर्मया विधान नियम
विनय शास्त्र विपरीत विकृति हल धैसा सुधारया निति

नैवाय् मा: । थथे नंमवात् कुंमखिन धाःसा यम्ह्-
सिया यथःये जूवनी । अले धर्मय् विकृति पिहाँ वइ । गथे
धाय् बलय् संघ, च्यनेवलय् याकः याकः अलग ।

जिगु मूगु न्हासः खः बुद्धधर्मया हा छु? थुकी
मदनभाजुं तप्यंक स्पष्ट यानाः कने मफुत ला वा कनेगु
च्यूताः मतःगु ला धाय् मफु । जि न्हापा हे धाय् धुन
सिद्धार्थ “कय्तापुजा यानाः अंगसा छुइ माःपि द्विज
समाजयाम्ह खः” धकाः नापि “राजा शुद्धोधन बुद्ध
धर्मावलम्बी खः । अयसां परम्परागत सनातन संस्कारित
धर्म छु खः सीमडुनि” धकाः । सुगत सौरभ महाकाव्य
वंशवृक्षसर्ग स्वय् बलय्” सूर्य वंशया छम्ह क्षत्रीय जुजु
सुजाताया उइ, ओपुद जुजुया छुइ, सिहहनु जुजुया छ्य्
जुजु शुद्धोदनया काय् सिद्धार्थ गौतम जुल । सिद्धार्थ
गौतमया सनातन परम्परागत धर्म नं शेव वा

वैष्णव अथवा वैदिक (थौंकन्हय् या तालं हिन्दू)
धर्म धयागु खनेदत । गौतमबुद्धया तापाः बाज्यापि जुजु
ओपुर नापि न्याहु कपिलमुनिया आश्रमय् चवनाः जीवन
हनाः धर्मया प्रतिपाल यानावयाचवंगुलि नं स्पष्ट जूवल ।
अनंलि सुजाता (भिन्हकुल पुव) नं ववन वनाः न्याह
काय् पि नं राज्यं पितिना हयाः हिन्दूधर्म प्रतिपाल याःगु
लि नं ज्ञन हे पुष्टि जूवल । नापि अबुं राज्यं पितिना
हःसां लिपा कपिलमुनिया आश्रमय् चवनाः राज्य
दय्काः कपिलवस्तु नगरया जुजु जुइधुंकाः नं ओपुर जुजु
अबुयात प्रतिरोध मयाःगुलि नं हिन्दूधर्मया प्रतिपालक
खः धकाः तप्यंक सीदत । उंक मदनभाजु
हिन्दूधर्मयात गुलिगुलि लान्छना यात उलिउलि गौतम
बुद्धयात नं लान्छना जुइ । सिद्धार्थयागु नुगलय् स्थाकेगु
जुइ यें ताया ।

जानकारी

१. सम्पादकलाई पत्र पठाउने महानुभावहरूले ध्यापनो पूरा नाम र ठेगाना समेत स्पष्ट गरी लेख्नु
भएमा चिठी प्रकाशित गर्न सजिलो पर्नेछ । यसमा प्रकाशित हुने पत्र सरोकारबालाकहाँ पुन्याउने जाध्यम मात्र यो
पत्रिका हो, पत्रको भनाइ पत्रिकाको व्यक्तिगत हुनेछैन । पत्रिका सम्बन्धी कुरामा भने पत्रिका आफैले [जवाफ
दिने प्रयास गरिनेछ ।

२. आनन्दभूमि वर्ष १३ को २-३ संयुक्त अङ्कैमा उलिखित आजीवन घटक नं २७३ था डुगड
ब्रदर्श धनगढी हुनुपर्नेमा धरान हुन गएको ले सच्याई पद्धतिहरू अनुरोध छ ।

- आनन्दभूमि

(हुड्डी लाल मध्यमकरि) नाड़ीं त्रिशत छाँड़े
हुड़ गोपनार्थ लाल मध्यमकरि । लालिक लाल मध्य
मध्यमि : लाल मध्यमकरि लालिक लाल मध्यमि ।

महाभिनिष्ठक्रमण

सरशा 'पिवाःमि', लगं ये
तृष्णाय दुनाच्चवं ग्राणित मोहय लानाः जीवन फुत
निहन्त्यागु नसंचां धयाच्चवन क्षणिक खः थ्व जीवन ।
गुलित प्राणि सिनाः गुलित बुद्ध ज्याः गुलि लवचंक्याच्चवन
निधालय लाःम्ह व राजपुत्रं नुगलय खं वायकाच्चवन ॥१॥
दुरु त्वनीम्ह मचा न्हापा जि, जुल ल्यायम्ह थौं जि
छुं ई लिपा जुया वनी अहो ! छेगू हे हे कुनाः बुद्ध जि ।
मिमी धायाः हावकुसे च्वंगु गुलि बांलाःगु से जिगु
छुं दै लिपा भुइया वनी हाय ! गथे चवनीगु खवाः
जिगु ॥२॥

थौं थ्व बांलाःगु खवाया ला नं हे हे कुनीबलय ज्वी
गय जि अहो !

थो थी त्वचं क्याः जितः, नुगः हे थातय लाइ मखु
हे अले ।

गुजः गुजःगु जक ज्वीगु खः थ्व जिगु जीवनय कर्त्तय
अहो !

न्हायाःसां म्हाःसां सी हे माःगु छन्दु, थ्व प्रकृतिया नियम
खः रे ॥३॥

थ्व हे प्राण चाःहिलाः छन्दु हाकनं थन हे लिहाँ वइ व हे

गुम्ह गुम्ह पिण्डितपिसं छगू जुग बन हानं वइ मछु हे ।

गुजाःगु थ्व दृष्टि प्राणिया छु कारणं संसारय जन्म काइ ?

गुबलय बुद्ध ज्याः ल्पचं क्याः संसारयात वं चटकक
वाइ ॥४॥

न्हाये हे ज्वीमा, न्हागु हे ज्वीमा, थुकीयागु हिनू
मालेमाल

जि हे वनाः लुइका काय् हिनू, छाय थ्व क्वाःगु
सांसारिक जाल ।
का जि हे वनेगु जुल, कस्सय जि ज्वीधुन, अलिं ज्वी
जि मखु

विना थुकीया हिनू मल्वीकं, सिनाः जि अथे वनेमखु ॥५॥
तोते हे माःगु फुकक छन्दु थ्व जूथे, जिला तोते हे फुकक
जि हे छाय ! सीमालेमा सकल प्राणिपिन्त जि तय
सुखं ।

थ्वहे खें नुगलय वायकाः भचा जुल सिद्धार्थ दिकक
माँ, ब्वा, काय कलाः सुखसयल लोभकेत स्वत व फुकक ॥६॥
हाकनं वल छकः लुमन्ति नुगलय नाबालक व राहुलया
तक्यन नुगः धुक्धुक जुल थीथी बिचाः नुगलय वया : ।
विस्तारं दनाः राजपुत्रं पलाः खोपिषाखे न्हाना यन
घयपुनाः राहुलयात प्रियतमा वया, निद्राया वसय
लानाच्चवन ॥७॥

व इलय मग्नमस्तः जुयाः फुकक निद्राया विं हालाच्चवन
म्हासया थीथी रसय दुनाः आनन्द कथाच्चवन ।

व वयथा चकमज्ञं हे तिनि मर्दनि अन च्वंस्त्वाःदेवा
गोपया व कोमल खवालय तक्यन प्राणि मात्रया त्वाःदेवा ।
व खनाः भचा च्वनाः सिद्धार्थं अन सोचय्यात नुगलय
मिखा तिसिनायन नुगःया, लुल न्हूगु लैयु अले जीवनय ।

न्हाये हे ज्वीमा का जीवन, छाय च्वने ? छु धकाः च्वने ।
अथे छाय फुके थ्व जीवन ज्याः बेहोशी जि थौं थ्व

मिखा तिसिनायन नुगःया, लुल न्हूगु लैयु अले जीवनय ।
जन्मय ॥८॥

थुजाःगु हे थीथी खें बिचाः नं यानाः खवयः फय नुगलय वइ
सहयानाः मौनतां वयथाया खापा तिनाः पिहाँ वयाः अले

कुहाँ वइ । छन्दक नांस्त्व ज्वनाः वं सेवक, गयाः थः सल कन्थक
चा हय हे पिहाँ वन देशं विदेशय लोकया व दीपक ॥९॥०॥

उ

A Certain Beginning

(Vol. A)

सम्पादकयात् पौ

सम्पादकज्

झीगु आनन्दभूमि पत्रिकायावरे छु नं छु निवेदन
यानाच्चना, माफ याना बिज्याहु ।

झीगु छगु मात्र दुर्लभगु बौद्धपत्रिकाय् महत्व
पूर्णगु लेख कम मात्रा जक खनेदु । । जिगु विचारं स्वयं
बलय् व पत्रिकाय् खालि बौद्ध सम्बन्धि लेख जक
ज्वीमाः थें चं, हानं छुन छु महत्वपूर्णगु खें दुगु जक
ज्वीमाः थें चं । खालि पत्रिका जाय्केगु लेखत नं खना ।
मस्यु जिगु दिमां जकं छु ज्ञान खके मफुगु ला ।

मेगु निवेदन दु कि-उको कमसे कम बौद्ध सम्बन्धि
'कथा' निपु दय् हे माः; बौद्ध सम्बन्धि छलफल दय्माः ।
चर्वपिनि मन लुधंगु जक लेख मख् व्वनीपिनि मन लुधंगु
व सार दुगु लेख नं ज्वीमाः । हानं कविता छपु, निपु
मदेगु नं रस मदु । थेज्वीबलय् पत्रिका स्वइन्ह व्यक्ति
झन झन ज्ञानि जुयावै, पत्रिका स्वयगुली नं रोचक
ज्वी, गथे विभिन्न समाचार दुगुलि पत्रिका स्वयगु रस
दु थे ।

ज्ञानो जन व बुद्धिजीवीपि तं चायाविज्याइ
मखुला धकाः मती तयाः माका केसे पत्र च्चया, दिना ।

- माधवी

आनन्दभूमि

[माधवीज्]
झीगु थगु आनन्दभूमि बुद्धया मानवधमंयात
खाल याना: हे बुद्धधर्म कथया लेखत दुश्यकेगु ज्याच्चवंगु
दु । आखः सम्म स्हसियाः द्वनेकुम्ह, अन्वेषणात्मक लेख
द्वनेमाःम्ह, भावनात्मक छें दुनेमाःम्ह, बाखं जक यःम्ह,
कविता जक यःम्ह, ख्यालिकुं, मचाकुं दःसा य.ताय्कीम्ह
आदि थो थी पाठकत दु । थःत यःगु कथं थःत यःगु
विषययात महस्वपूर्ण खनीगु नं छगु अस्वाभाविक मख् ।
द्वू-पुलां सकल लेखकतय्त च्चय्गु अवसर व हौसला
बीमाःगुलि छुनियु लेखया विषयत गुबले स्तरया दृष्टि-
कोण थाहाँ बाहाँ वनीग्रयात पत्रिका जाय्केगु जक धकाः
धाय् माठिगु जिमिस ताया । चिनावैं मदुगु अंक हे मदु
धा सां ज्यू, बाख जक इलय् व्यलय् दुध्याका च्चनागु
दु । बांलाःगु सुज्ञाव वःगुलिह तेचाय्गु जिमि बानि मदु ।
न्हासःतःपिसं लिस; वल धकाः तं चाइमखु धंगु
जिमिगु नं आशा । सुज्ञावया लागी धन्यवाद !

- सम्पादक ।]

A Certain Brahmin

(A story)

From the Dhammapada Commentary

By gradual practice from time to time... . This instruction was given by the teacher while he was in residence at Jetavana with reference to a certain brahmin.

The story goes that early one morning this brahmin went out of the city, stopped at the place where the monks put on their robes. Now this place was thickly overgrown with grass. As of the monks put on his robe, the edge of the robe dragged through the grass and became wet with drops of dew. Thought the brahmin, "The grass should be cleared away from this place." So on the following day he took his mattock, went there, cleared the place and made it as clean and smooth as a threshing-floor. The day after, he went to that place again. As the monks put on their robes, he observed that the edge of the robe of one of the monks dropped to the ground and dragged in the dust. Thought the brahmin, "Sand should be sprinkled here." So he brought sand and sprinkled it on the ground.

Translated by E. W. Burlingame

Now one day before breakfast the heat was intense. On this occasion he noticed that

as the monks put on their robes, sweat that poured from their bodies. Thought the brahmin, "Here I ought to cause a shelter to be erected". Accordingly he caused a shelter to be erected. Again one day early in the morning; it rained. On this occasion also, as the brahmin watched the monks, he noticed that their robes were wetted by the drops of rain. Thought the brahmin, "Here I ought to cause a hall to be erected," So there he caused a hall to be erected. When the hall was finished; he thought to himself, "Now I will hold a festival in honour of the completion of the hall." Accordingly he invited the Order of Monks presided over by the Buddha, seated the monks within and without the hall, and gave arms.

At the conclusion of the meal he took the teacher's bowl to hermit His to pronounce the words of rejoicing "Reverend Sir" said he. "As I stood in this place when the monks were putting on their robes and watched them, I saw this and that, and I did this and that." And beginning at the beginning, he told the teacher the whole story. The Teacher listened to his words and then said, 'Brahmin' a wise man by doing good works: time after time, little by little, gradually removes the stains of his own evil deeds.' So saying, he pronounced the following stanza:

By gradual practice from time to time,
Little by little let the sage
Blow off his own blemishes
Just as a smith with silver.

Ananda-bhoomi

सम्पादकीय

नियम र कार्यान्वयन

लिखनको बजाए प्रकृति पनि पर्छ । प्रकृतिले पनि लिखनमुख्य सूचि, स्थिति र लयको ध्यवस्था गरेको हुँच । कुनै पनि ठाडं वा ढोलको ऐउदा एकाइरोपि लिह्न लिखना विकृतिलाई रोकी सुनिधतिका लागि लिखन बाटाउको हुँच । सो नियम कार्यान्वयन यसे लिखनमुख्य सूचिनात्मक विधि अपनाइएको हुँच । यसे लिखन चाहारी कार्यान्वयन नभएप्ना क्षम भाव स्थिति लिखो जस्ताका बाटावरण सूजना हुने हुँच । डर, त्रास, चक्काल र स्वार्थ आदि कारणबाट नियमलाई कार्यान्वयन बदल्ना बाटा पुने हुँच । यो बाधा ने विकारको बाट हुँच पूँछ ।

जाको लिख भोलिलाई नमिलन सक्छ, परसताई बाटा भोट, लिङ्ग र संशोधन गरिन्छ । तर प्रायङ्को छाँडा संसोधन पनि हुँदैन, कार्यान्वयन पनि

हुँदैन र धिग्न्याईका साथ नियम नियमको लागि भई जीवनको लागि नभएको पाइँछ । यसे सिलसिलामा नेपालको भिक्षुमहासंघमा पनि यस्तै स्थिति रहेको आभास पाइएको छ । यसो हनु उचित होइन । राज्ञो नियम पालन हुनुपर्ने र नराज्ञो भए संशोधन गरी असामन्जस्य नियमबाट मुक्त हुनु बान्धनीय हुँच । यिन्हु जस्तो पवित्र र निःसंकोच उदार महासंघमा उद्देश्य अनुरूप कार्य हुँच भने सबै उपासक उपासिका र साधारण से साधारण धर्मत्तिको विश्वास रहेको हुँच । चौबर ने शान्तिको प्रतीक हो भने त्यस्ता चौबरधारीमा झोध र राग लेस माव पनि हुँदैन र राज्ञा कुरामा आपसमा सहमति होला ने भन्ने आनन्दभूमि विश्वास राख्दै ।

मौखिक विद्यालय

भिक्षु मंत्री काठमाडौंमा

२०४२ भाद्र १२, काठमाडौं -

'Youth seminar on world Religion -unification Church' को आयोजनामा भएको सर्वधर्म सम्मेलन युवागोष्ठीमा नेपालबाट बुद्धधर्मको प्रतिनिधिको रूपमा भाग लिन जानुभएका आनन्दभूमि-का व्यवस्थापक एवं आनन्दकुटी विहारगुठीका सदस्य-सदिव भिक्षु मंत्री अमेरिका र दक्षिण कोरियासहित दश राष्ट्रको स्मरण गरी काठमाडौं फर्कनुभएको छ ।

राष्ट्रिय पुस्तक प्रदर्शनी

२०४२ अश्विन १, काठमाडौं -

आउँदो आश्विन १८ गतेदेखि २५ गतेसम्म आठ दिन भूकुटीमण्डपमा हुने द्वितीय राष्ट्रिय पुस्तक प्रदर्शनीमा आनन्दकुटी विहारगुठीको तक्फाल प्रकाशित बौद्धपुस्तकहरू पनि प्रदर्शन हुने भएको छ । सो अव-सरमा बौद्धपुस्तकहरू १० प्रतिशत छूट दिई बिक्की गर्ने व्यवस्था पनि भएको छ ।

आनन्दकुटी विहारको निर्णय

२०४२ भाद्र २५, काठमाडौं -

नेपालको भिक्षु महासंघमा छलफल भए अनुसार आफूलाई प्राप्त हुन आएका भिक्षा मध्ये केही भाग आफू रहेको विहारमा राख्ने र प्रतिमहीना पूर्णमाका दिन प्राप्त भएको भिक्षादान सामूहिक विहारकै संचालनमा प्रयोग गर्ने समेत आनन्दकुटी विहारका भिक्षुहरूद्वारा निर्णय गरेको छ ।

बुद्धविहारमा प्रवचन

२०४२ भाद्र २८, काठमाडौं -

स्थानीय बुद्धविहारमा भिक्षु महानाम महास्थ-विरको समाप्तित्वमा धर्मसेव्य सभाबाट आयोजित प्रवचन कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि हाले चीनको स्वशासित क्षेत्र ल्हासामा गएका नेपाली सांस्कृतिक शिष्टमण्डलका नेता तथा नेपाल चीन मंत्रीसंघका अध्यक्ष मणिहर्ष 'ज्योति' कंसाकारले तिब्बत शतप्रतिशत बौद्धहरू भएको क्षेत्र हो र त्यहाँका गुम्बाहरूमा नेपाली लिपि रञ्जना अक्षरहरू रहेको बताउनुहोदै दुई देश बीचको मंत्री सम्बन्ध अरु सुदृढ हुँदैजाने विश्वास व्यक्त गर्नुभयो ।

शिष्टमण्डलका सदस्य सत्यमोहन जोशीले सार्व-शताब्दीमा तिब्बतका राजा लडचड गम्पोसित विवाह गरेकी नेपाली राजकुमारी भूकुटीले दाइजोको रूपमा बुद्धधर्मलाई लगेको कुरा बताउनुहोदै चीनका राष्ट्रपति नेपालमा आउनुहोदा हाल्ला राजालाले उपहार स्वरूप दिनुभएको सद्धर्म पुण्डरीक ग्रन्थ तिब्बतको शाक्य गुम्बाबाट चीनमा लगिएको र उक्त पुस्तक नेपालमै तयार भएको तथ्य माथि प्रकाश पार्नुभयो ।

भिक्षु अमूतानन्दप्रति अभिनन्दन

२०४२ अश्विन १, भारत-

यहाँको वाराणसीस्थित सारनाथको मूलगन्धकुटी विहारमा काशी विद्यापीठ वाराणसीका उपकुलपति प्रो० द्वैधनाथ चतुर्वेदीको समाप्तित्वमा भारतीय महाबोधिसभाका संस्थापक स्व० अनगारिक धर्मपालको

आनन्दभूमि

१२१ औं लन्मज्जयतो स्त्रियोंको वक्तव्यता डा. आचार्य भिक्षु असृतानन्दम् बहुस्थितिकार्य वीलकाळा स्वाम, अमरपुर र रामगढ़ सेने स्त्रियोंहुए लंबुक्त्स्वयंले नेपालको बहुस्थितिकार्य बहुस्थितिकार्य प्रदान गरेको छ। सो वीक्षणनन्तर कोल्कातेहुको लाइ आवासीय रही नेपालको लाइ यसी वीलकाळा सरकारको राजदूत एडविन लिलकालमें प्रदान नहुमाएको थियो। सो अवसरमा कालोलोम् बहुविद्वारा अष्टपरिष्कार पूजा पनि चरित्रको थियो।

सारनायमा प्रवचन

२०४२ आश्विन १, भारत—

वाराणीसीको सारनाय स्थित केन्द्रीय उच्च तिक्ष्णतो लिङ्ग संस्थानमा उक्त संस्थानका प्राध्यापक र शिष्यमहापालका समक्ष डा० आचार्य भिक्षु असृतानन्द महानायक महास्थविरले ‘तिक्ष्णत र नेपालका बीच बुद्धधर्मको सम्बन्ध’ विषयमा प्रभावकारी प्रवचन दिनुभयो। उक्त संस्थानका निवेशक रिम्पोछे लामाले उपर्युक्त संस्थाद्वारा संचालित पुस्तकालयको अवलोकन गराउँदा बोद्धपुस्तकको संग्रहेखी भिक्षु असृतानन्द ज्यादै प्रभावित हुनुभएको थियो। सो अवसरमा बहाँको सम्मानान जलपानको पनि आयोजना गरिएको थियो।

स्सकृत विश्वविद्यालयमा स्वागत

२०४२ आश्विन १, भारत

स्वानीय वाराणसीस्थित समूर्धिनन्द संस्कृत विश्वविद्यालयमा त्यहाँके उपकुलपतिको लचाचकित्तव्यमा भएको विशिष्ट प्राच्यवेदवृष्टिको समाजो डा० आचार्य असृतानन्द महानायक महास्थविरको स्वामन चरित्रो। उक्त समारोहमा स्वागत भावमा रहे वीक्षिकालयका प्रमुख डा० रामशंकर त्रिशाठीने बाल्को—‘परम्पूर्व जिज्ञ असृतानन्द महास्थविरको दर्शन हुमीले बाल्को जिज्ञो तापनि बहाँका बुद्धकालीन जन्मा चन्द्रघट फ्रान्स्काट हामी बहाँसंग परिचित थियों। आज सीमाव्यवस्था हाचो सामुद्रा स्वागत गर्न पाउँदा हामी सारै नालालिक भएका दूरी। बहाँनाई दीर्घायु प्राप्त होओस्।’

परिषिकारक मन्त्रियपछि यसको प्रमुख भावमा

भिक्षु असृतानन्दले आफ्नो प्रभावकारिता पोख्नुभएको थियो। त्यसबबत कृतज्ञता ज्ञापन गर्नुहोदै सभापतिको आसनबाट विश्वविद्यालयका उपकुलपतिले महास्थविरको ग्रन्थसम्पादनद्वारा निकै प्रेरणा पाएको र बहाँको ग्रन्थ सम्पादन सम्बन्धी मन्त्रव्यले लाभान्वित भएको कुरा बताउनुभयो। समारोहको अन्तमा जलपानको आयोजना गरिएको थियो।

श्रामणेर प्रवज्या

२०४२ आश्विन १, भारत—

भारतीय महाबोधिसभाका संस्थापक स्व० अनगारिक धर्मपालको भारतमा पुनः बुद्धधर्मको स्थापना गर्ने उद्देश्य अनुरूप सारनाथस्थित मूलगन्धकुटी विहारमा महाबोधिसभाका सचिव डा० रेवतस्थविरको शिष्यको रूपमा डा० आचार्य असृतानन्द महानायक महास्थविरको उपाध्यायत्वमा दार्जिलिगका ५ जना कुलपुत्रहरूको षेषामर प्रवज्या भई उनीहरूलाई क्रमशः कौण्डन्य, पदुम, विमल, सुमन र चेन्द्रिम नामले नामकरण गरियो।

भिक्षु असृतानन्दको प्रत्यागमन

२०४२ आश्विन ४, काठमाडौं—

डा० आचार्य असृतानन्द महानायक महास्थविर सारनाथस्थित मूलगन्धकुटी विहारमा भएको भारतीय महाबोधिसभाका मंस्त्रापक अनगारिक धर्मपालको १२१ औं लन्मज्जयतो समारोहमा भागलिनुभई काठमाडौं कर्तुभएको छ।

द्वातभावना कवचाल

११०५ गुलाथव, पाठ, ये—

थनया आनन्दकुटि विहारय गुंला लछियंक सुध्य विष्पसना ध्यानभावनाया कार्यक्रम बांलाक न्हानाः भिक्षु कुमार काश्यपपाखे संक्षिप्त ब्रह्मदेशना व पुष्पानुमोदन जुयाः कवचाल।

थथे हे गुंपुन्ही कुन्हु लयपतिकं जुयावैच्चवंगु ज्याह्वः कथं पञ्चशील प्रदानया नापं बुद्धपुजा यानाः भिक्षु अश्वधोवं धैक्षिज्यत कि बुद्धपुजा यावगु इलय बुद्धयागु गुन लुमकेमा: अले जक पुण्यलाभ जुङ। थुद्यलय विश्व भ्रमणं लिहाँविज्याःऽह मिक्षु मैत्री यःगु भ्रमणया अनुभव धंकाविज्यत। त्तिनय् भिक्षु कुमार काश्यपया पाखे परिवाण पाठ व धर्मदेशना जुल।

धर्मदेशना

११०५ यंलाथव, पाह, ये—

लगया मोतिरत्न शाकया ग्वसालय् रत्नसुमझ्नल
शाक्य 'भाजु'या पाखे तःबहालय् जुयाच्चंगु गुंला लछिया
धर्मदेशना नं ववचाल ।

गुंलाबाजं संस्थागत

११०५ अनलागा, पंचमि, ये—

थनया ॐ बाहालय् भगवान् बुद्ध्यात लुमंकेभनं
स्वनातःगु गुंलाबाजं पुन्छेया शाक्य परिबारं गुथि
स्वना चलय् यानातःगुलिइ थुखुसीनिसें ज्ञिगुम्हसिगु
समिति स्वनाः समिति हे बाजं चलय् यायगु जूगु दु । गुंला
लछियंकं भगवान् याथाय् स्वयम्भुइ वनाः देके वनेत
न्हूपित बाजं सेनेगु नं जुल । सापारु कुन्हु दीपंकर तथा-
गतपि बव्यातःगु बाहाबहिलिइ वनाः सांस्कृतिक प्रदर्शन व
मंरक्षण्या प्रतीक बहिदा: ज्ञः धायक सकलें मुनाः
स्वःवंगु जुल । थथे हे गुंला ववचाःगुया लसताय् रवय-
म्भूया पुजा यानाः पाहम्वय् नं सम्पन्न याःगु जुल ।

हा ल्यंसा म! न्हाबलें देच्चवनी

११०५ गुंलागा, त्रयोदशी, ये—

दानमाहात्म्यकथं दीपंकर तथागहर्पि लुमंकाः
भगवान् बुद्धप्रति श्रद्धा भक्त तथाः हनीगु पंज्रां नखः
बौद्धत सें नेपालय् हनावच्चवगु दु । ध्यबादुर्पि व सःस्यूपिसं
बराय्चायाः थःगुपन तोतुगुलि गरीबतयगु जक ये
च्चनावंगु थव नखतय दान बीगु व कायगु त्वः किना वना-
च्चंगु दु । प्रत्येक बौद्ध बीगु दानय् शाक्यर्हु व वज्ञाचार्यं
पिसं दान कायगु परम्परा दु । थव नखःप्रति चिन्ता कथाः
ॐ बाहाया न्हूद्धेग्रापि दशमिसेवा खलःया सदृश्यपि मुनाः
'हा ल्यंसा म! न्हाबलें देच्चवनी' धैगु मग्नुनेयन्त्वः
सकल मुना पंज्रां (पंचदान) फःवन । पंज्रां फःवंव
सिथाय् थुगु सिलः छपु छपु इनाथकल—

पंज्रां नखः सदां ल्यंकेत

पंज्रां फःवःपि दयमाः ।

थःगु धैगु ल्यंकेगु खःसा

थः हे न्हाविलाः ज्वीमाः ॥

मुद्रकः— ओम् प्रिन्टिङ् प्रेस, ओम बहाल, (बोधि-निवास) काठमाडौं, नेपाल । फोन २-१६०५६

बुद्धपुजा

११०५ गुंलाथव, पाह, यल—

थनया बोधिचर्या विहारय् गुंला लछियंकं भिक्षु
बोधिसेनपाखे बुद्धपुजा व धर्मदेशना ववचाल ।

गुंलाया धर्मदेशना ववचाल

११०५ गुंलाथव, पाह, यल—

गुंला लछियंकं जूगु धर्मदेशना ववचाःगुया
लसताय् थनया मणिमण्डप विहारय् संघमहानायक प्रज्ञा-
नन्द महास्थविरपाले शीलप्रदान व बुद्धपुजा जुयाःलि
पविवबहादुर वज्ञाचार्यया पाखे प्रतिवेदन प्रस्तुत जुल ।
उव्यलय् विचित्र धर्मकथिक भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरं
बुद्धया प्रथम उपदेश धर्मचक्रसूत्रया व्याख्या यानाबिज्यात ।
अन्तय् मणिमण्डप दायक परिवदं भिक्षुमहासंघयात
भोजन व कल्पवृक्षदान नं यात ।

शोकसभा

११०५ गुंलागा, पाह, यल—

पूच्चवा अक्षेश्वर महाविहारय् ललितपुर बुद्ध-
जयन्तो कोष समितियापाखे उगु समितिया अद्यक्ष
सिद्धिराज शाक्य गुंलाथव तृतीया कुन्हु मदुगुया छगु
शोकसभाया आयोजना जुल । उव्यलय् संघनायक भिक्षु
प्रज्ञानन्द महास्थविरं परिव्राण पाठ यानाःलि दीविज्यात
कि अनित्ययात थ्वीकाः अप्रमादी महानुभावार्पि सदा
स्मरणीय जुयाच्चवनी । अनंलि सामूहिक दुर्गतिपरिशोधन
धारणी पाठया नापं ललितपुर बौद्ध समाज सुधार
समितिया अद्यक्ष हर्षरत्न धाहवालं स्वर्गीय सिद्धिराजया
किपालय् स्वांमा: देछानाबिज्यात । थथे हे थनया नगर
पञ्चायतया प्रधानपञ्च बुद्धिराज वज्ञाचार्य, समितिया
सचिव प्रा० आशाराम शाक्य, लोकबहादुर शाक्य,
धर्मरत्न शाक्य, पविवबहादुर वज्ञाचार्य, चन्द्रज्योति
शाक्य व चक्रमेहरपिसं स्वर्गीय शाक्यया बौद्धधर्म व
कलाप्रतिया योगदानयात कथाः मन्तव्य पंकाबिज्यात ।
युव्यलय् छगु मिनेत मौनधारण यानाः शोकसन्तप्त
परिवारयात समवेदना नं छवल ।